

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Што важнейшае за мір

Павал Севярынец у рубрыцы
«Правым вокам».

сторонка 2

Дабравольскія хоча стаць прэзыдэнтам

Пэрспектывы выбараў-2006.

сторонка 4

Пераход на лацінку непазыбежны,

тэлекамэнтатары загавораць на дыялектах... Швэдзкі досьвед Андрэя Катлярчука.

сторонка 12

Вялікдзень

Маєм рэч

У аўтарак у менскіх кнігарнях зявілася кніга «Краіна Беларусь». Ілюстраваная гісторыя. Гістарычнага выдання такой якасці ў Беларусі яшчэ не было. На 320 старонках зъмешчаныя блізу 2000 ілюстрацый. Узяў у руکі — маеш рэч. Выданыне ўпрыгожваюць летапісныя мініятуры, сядрнівачныя гравюры, рэдкія фатадымы, частка якіх дагэтуль была невядомая нават беларускім гісторыкам. Зъмешчаныя ў кнізе выявы — толькі пятая частка таго масіву, з якога рабіў выбарку мастак. На іх пошук і падбор пайшло амаль два гады. Кнігу стварылі пісьменнік Уладзімер Арлоў ды мастак Зыміцер Герасімовіч (на дысмоку).

Працяг на старонцы 11.

АНТОЛІЙ ЧУДЗІК

Велікоднае пасланьне айца Аляксандра Надсаны

Няхай тое ў вас думаецца, што ў Хрысьце Ісусе (Філ. 2:5)

Адной з найбольш урачыстых сценаў у Эвангельстві ёсць, без сумнення, вухад Хрыста ў Ерусалім. Адчываецца сяянчыны настрой, атмасфера радаснага чаканья нечага новага і вялікага: наступу, што выйшоў настырч Хрыста, вітаў Яго волікамі «Гасанна! Блаславёны той, хто пры-

ходзіць у імя Госпада». Сярод гэтай радаснай мітусыні адзін Хрыстос застаецца спакойны, засяроджаны: магчыма, ён думаў, колькі з гэтых людзей, якія яго так радасна сустракаюць, будучы працы падзён на іншым месцы крычаць: «Укрыжуй Яго!»

Ён на меў ніякіх ілюзій адносна вартасыць людзкай славы, бо ведаў, як спрытыні дэмагог можа пакіраваць настроем натоўпу ў патрабным яму кірунку, а пасля казаць, што выконвае «волю народу».

Ты, што падбухторылі народ дамагацца Яго наіз смерці, уважалі сябе духоўнымі правадырамі народу. Гэта быў ўсе «прыстойны» людзі, пабожныя, якія строга выконвалі ўсе патрабаваны закону. Ім было не зразумела, як Той, каго яны чакалі як Збаўцу, «еў з мытнікамі і грэшні-

камі», а ім казаў: «Гора вам, кніжнікі і фарысы, крывадушнікі, што даяце дзесяціну з мяты, кропу і кмену, а забыліся пра найважнейшае ў законе: справядлівасць, міласэрнасць і веру» (Мц 23:23). Так самаулеўненіем у сваіх праведнасці прывяла да забойства Праведнага.

У сваіх намаганнях зынчынь Хрыста духоўныя правадыры знайшли супольную мову са съвецкімі уладарамі. Іхні «саюз» быў замацаваны магілай Хрыста, на якой адны паставілі свае пічаткі, а другія прыставілі варту да яе.

Але і адны, і другія памыліліся. Яны развалилі па-зямнім. А Владарства Хрыстова было «не ад эгата свету» (Ян 18:36), і таму змаганье за яго вялося не з дамагай зямнім зброяй. Яно мела месца на Крыжы, калі Хрыстос, як вісёу на ім, здавала-

ся б, у хвіліну сваёй найбольшай пазы, выйшаў пераможцам, споўніўшы волю сваіго Айца Іясенсага. Гэта Ягоная перамога зъяўляеца быццам новым актам тварэння, уз-найлічным усяго сусвету ў Богу і асновай нашай надзеі жыцця вечна-га зы Ім.

Хадзэце да мяне, усе прыгноблены і спрацаўвани, і я супакою Вас» (Мл 11:28). Гэтыя слова Хрыста павінны быць для нас усіх асноваю нашай непахіснай надзеі. Хрыстос сваёй перамогай на Крыжы адчыніў нам дарогу да Божага ўсынаўлення. Ён нікога не адкідае, у ягоным соры-е́сьце месца для ўсіх. Аднак ён таксама не прымушае нікога сілаю, але хоча, каб мы самі прышлі да Яго на клін нашых сэрцаў. Гэта варта памятаць усім нам, асабліва духоўным правадырам, каб не паддаца спаку-

се шукаць падтрымкі з боку, у съвецкіх уладаў, за кошт іншых. Трэба спадзівашца, што часы, калі «айцы дубінай заганялі нас у рай», як казаў Якуб Колас, ужо мінулі. У нас павінна быць тая самая пачуцьці, што і ў Госпадзе Ісусе Хрысьце. Нашы ролігійны перакананы не павінны перашкаджаць шанаваць і стараваць зразумечы іншых, бо іхня перакананы ёсьць такія дарыя для іх, як нашыя для нас. Тому мы ѿ наем права зневажаць іх, нават калі мы зы ім не пагаджаемся. А Хрыстос, які памёр за нас усіх і ўваскрас, каб нам дарогу да Божага ўсынаўлення, залечыць нашыя раны і зробіць у сваім часе, каб была «адна аўчарна і адзін пастыр» (Ян 10:16).

а.Аляксандар Надсан, апостальскі візанттар для беларусаў замежжа, лёндан

Наша Ніва

Нагадаем, што падліску «Наша Ніва» танчынейшай. Падлісы індэкс **63125**. Цэнт падліскі на месцы — **2043** рублі. На шапкі «Белсаюздруку» — усюго **1360** рубліў. Падліску прымчаюць ва ўсіх аддзяленнях пошты, у шапках «Белсаюздруку».

Дык падпісвайся!

НЕЎЗАБАВЕ Ў «НН»

Кніга летніх дарог

У траўні «Наша Ніва» пачынае публікацыю запісу Рыгора Барадуна «З запаху». У летніх вандроўках заставайшася з «Нашай Нівой».

Беларусь перарасла Лукашэнку

Лукашэнку ідрал дзяржавнага ўладкаванія ў прынцыпе дасягнуты. Гэта значыць, што краіна ўжо дайно такая, якой бачылася кіраўнік у 1994-м. І каб дзяржава разъвівалася, патрённы ўжо ішны падыход і стыль кіраўнікі. Аб'ектыўна наслепла патраба ставіць новыя мэты і маливаць новыя дамагліцця. Сёлетыне пасланыя нацыянальнаму шоуну пань-вірджаке гэта. Беларусь перарасла Лукашэнку.

Сяргей Дубавец

ЗША ня ставяць крыж

Сыледам за Эўразыянам ЗША зьнілі візаўняя амбажніцтва для найвышэйшага беларускага кіраўніцтва. Афіцыйная падстава — візантанская ў Беларусь місіі АБСЭ. Фактычна ж гэта крок у адказ на пакуль нязначныя перамены ў Беларусі.

МВ

Баляды Іраку

Мы з тобой прыдумалі Ірак, Не краіну — дробненькі бардак. Ну а потым, выўшыя партнізы, Мы сабе прыдумалі Хусайні, І яго вусатыя партнёры Упрыгожылі нам туалеты. А на пляцах быт, манумэнты, Як Хусайні сланыя маманты, Не даюць прайсцыці без паклону, Бы зынцы галаву, нібы карону, Могучы за наўвучу да Хусайні... Можаш не вірніца ты з басайні... Плаваць у сялянай кісласце — Не сядзяць варонай на кусьце І чакаць штодня, нібыта сыру, То вайны з Амэрыкай, то міру. І здавалася, што гэтак будзе Вечна, бо іншак хоцьчү людзі Жыць у нашым мройлівым Іраку. Ды далі ракетаю пад сраку Злія дзядзкі добраму Хусайні, Ды і нам, каб не пілі партвэйну.

ВШ

КАЛЁНКА РЭДАКТАРА Рытуальныя суды

Пракуратура адну за адной разгортвае гучныя крымінальныя справы. Стала вядома, што ўжо месяц як арыштаваны былы кіраўнік «Белпрамбудбанку» Мікалай Ракаў. Праз пару дзён распачненца працэс гендэрэктара МТЗ Міхailа Лявонава.

Сядзіць, сядзіць, а людзі ўсё крадуць, крадуць. Раней гэта сыпівалі на наступствы пераходнай пірыяду, калі законы і юшада не умацаваліся, а бизнісцоў ўжо назапашвалі капиталы. Аднак тых гады мінулі, а адказныя асобы, зацверджаныя асабістым кіраўніком дзяржавы, бясконцай чарадой ідуць у турэмныя спраты. Такога цяпер няма ні ў Польшчы, ні ў Літве, хоць тамаки капиталы абарочваюцца большыя.

Гучныя працэсы — яя столькі прывялі эфектыўнасці барацьбы з злачыннасцю, колькі рытуал, з дапамогай якога ў грамадстве падтрымліваецца атмасфера страху. Раз такі механизам існуе, значыць, ён камусыць выгадны. Толькі яўніца не дзяржаве і не яе запалоханым грамадзянам.

Андрэй Дынько

ЛЕВЫМ ВОКАМ

Мода на пацыфізм

У суботу ўзяў піва і пайшоў да борлінскай сядзібы Хрысьціянска-дэмакратычнага саюзу, дзе пацыфісты ладзілі свой ту-сач. Ішоў на акцыю як на сустрэчу з старымі карашамі. Думаў пабачыць усіх гарнаворных сяб-роў борлінскага левага клубу: скажу з ПДС — партыі напісадкаў Канекера, фанатыкай двух варожых трансісікіх ордо-наў, якія не падзялілі тэрэтычнай спадчыны Лівы Давідавіча, курдзкіх маістэрў з бубнамі, ба-гатых левых інглэзісталаў і, на-решце, гурток агрэсіўных пан-каў з сабакамі-взгетарыянцамі.

Дабраўшыся да месца збору, заўважыў, што ў нашай пісоч-ніцы зьявіліся новыя твары. Ты-хындыкі. Мора падлектаў. Гэта была неікай новая левая шыза, якой я яшчэ ніколі ня ба-чыў.

Адна з уздельніц дэма трываме плікат: «Бамбіц дзеля міру — тое самае, што трахасць дзеля самотнасці». Палітызаваную Лаліт завуць Ганна, ёй 14 гадоў. Кажа, што ўзначальвае школын камітэт супраць вай-ны, які сеіння дзейнічае пры кожнай школе. Колкі іх? Толькі ў Борліне калі 70000 чалавек. Чаго жадае — каб не было вайны. Вайна — гэта

дрэнна. Капіталізм — гэта дрэнна. Сацыялізм — гут.

З разомы так і не дапер, чаго патрабуе Ганна: мікс паміж Талстым і Карлам Марксам.

Але хіба гэта галоўнае? Галоўнае, што быш сеніна на За-хадзе пацыфістам — гэта круга. Круга насыць майку з Чэ Гевары і значкамі Гандзі, нигледзя-чы на тое што ў свой час кангрэс Камінгтэну засудзіў Гандзі як дробнобуржуазную халагу. Круга хадзіць на пацыфісцікія дамы і байкатаўц «Макданальды». А хто так нарабіць, той адстойны лох, у якога відавочна будуть праблемы з пошукам сэксуальнага партнёра.

Такік ж «наўнага палаючыя вочы», як у Ганны, апошні разам з бачыў у 1997-м на сядзібе МФ. Севярынец марыў стварыць з падлектамі моладзевую скульптуру.

У Борліне я бачыў мару Севярыяна: 20000 тынэйдзяўраў берглі, які па Тыргартэне, равучы «Не вайне!», «Съвету міру!», «Хай будзе сонца!». Кругое відовішча!

Нават калі Буш будзе кожны тыдзень скідаць па аднаму дык-татару, гэта не перакасані Ганну і яе сяброву кінчук бегаць на демонстрацыі. Гэта штальту пры-

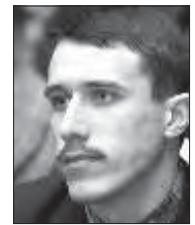
ніцуцу самаідэнтыфікацыі. За апошнім паўгоду на За-хадзе нарадзілася новая моладзева субкультуры — пацыфісты. Яна мае структуры, матрыяльныя магчымасці (майка «No war» кашто 20 зураў, калі бірш три — чашцвертая бясплатна) і падлекавы кураж, каб дамінаваць на глябальным рынку моладзевай моды. Яна дасыць наступную генерацыю палітычных актыўістаў, у тым ліку і ў Беларусі.

Вельмі важным днём для фарманівай мітагі новай субкультуры стане 1 траўня, калі большасць гэтых тынэйдзяўраў першы раз у сваім жыцці выйдзе на Першамай. Першамай на За-хадзе — дзень ритуализаванай агрэсіўнай супраць паліцікі. Прывокна было б дэвадацца, што скажа Ганна пра прамылі міру і вайны, запусціць «актэйль Молатава» ў палітыкі браневіч.

Лёлік Ушкін

ПРАВЫМ ВОКАМ

Важнейшае за мір

Моладзь мусіць змагацца. Яе роля і прызначынне ў любым грамадзтве, у любы часы — у катэгагічнай і бязлітаснай барацьбе з тым, што творыцца навокал.

Скажаце, што таго творыцца? Ну як: вайна ў Іраку, усік правоў, расізм, сэксізм, засілье Галівуду... Вы што, TV не глядзіце — навокал адна глябілазіцы! І маладыя людзі ў банданах, з віскі-вымі сыцгамі «Peace», з выявамі Чэ Гевары замест аразоў і лёткай марыхуанай смугі у вачах абсалютна перакананы, што штурмуючы гоні памідор у твар найвялікшаму злу ў сусеце.

І перамога ўсё бліжэйшая, і карцінкі тэлевізіі штодня ўсё больш кідкі, і вось дзесяць легалізаванія наркотыкі, а дзесяць — дазволіў аднапольныя шлюбы, і вось ужо 90% суйчыннікай выступаюць супраць вайсковасці ў Іраку — але раптам выйдзе, што саброка — фанатка «Тату» чамусыц зрабіла аборт, сябрук-анархіст нечаканы памэр ад перадазіроўкі, а ў ўраднай кране не засталося каму выйсці на плошчу пад бел-чырвона-белым сцягам.

Молада бездапаможна аглядаеща, шукае прычыны няшчасці ў асобах Біла Гейтса, Дональда Рамсфельда й Джорджа

Зрыцця, для самых крутых мадалізёнаў сцяг, вораг, мачнейшы за Лукашэнку ці Пуціна. Вораг №1. Ты сам. Вайна з уласнай абыякавасцю, няяўсцю ў спакусамі — той яшчэ action, павер. Трэба толькі прынесьці выкід, каб пераканацца. На сёнянку я ведаю адзінага Вазра, здолынага прывесыці да перамогі ў гэтай вайне, — Ісуса Хрыста. Таго самага, які сказаў: «Ня мір прыйшоў Я прынесці, а меч» (Мацьвіт, 10:34).

Таму — змагайся, пакуль малады. Жыццё таго вартая.

Павал Севярынец

Асуджаныя на адстavanье

Прапаганда ўбіла нам у галовы купу савецкіх мітаў. Прыкладам, бе-ларусы і сёны верашаць, што краіна — высоцкадукаваная.

Між тым, калі рабіць разылік на ўсё насельніцтва краіны, дык ВНУ скончылі толькі 11,28% грамадзянін. А ўрад моладзь па навуку на За-хадзе не пасылае. Наадварот: выціс-кае сваі палітыкай адмінісціўнай змяжу і зыніжае працэнт адкуваных у краіне.

Гэта пра колькасныя паказыні. Цяпер наконт якасцін. У лютым 1929 г. адзін функцыянэр паведаміў XII зімэйдзі КП(б), што 66% настай-нікаў ня маюць пэдагагічнае адкува-цы. А 5 жніўня 1932 г. была апуб-

ліканная пастанова СНК БССР аб уядзенні ўсёагульнага 7-гадовага наукачання. Ну думайце, што за тры гады з неба ўпала высокосакавалі-каніца підагогікі.

Свёту доказаў, што паводле «заваўбіў» «дыкта-туры пры палітэратуры». Якіх зыніжанійшыя вучнямі з підагогікай за пля-хадзе, а у 1958 г. была ўведзеная ўсёагульная восьмігадовая адкувачанія. Праз дзесяць гадоў аўбягдзіўшыся з підагогікай складаўся підагогічны саюз.

У СССР добра выкладалі наукачы, патрэбныя вайсковыя-прамысловому комплексу, а гуманістыку і грама-

такскую адкувачанію замяніла пра-паганда. Адсюль яшчэ адзін вынік: у нас ня кожны чалавек з вышэйшай адкувачанія ведае праўны і камп-тэнцыю паасобных дзяржавных органаў. Дык што ж дзіўніца, што згатаўшы з сяродніці змігдоловай адкувачанії?

Электарат Лукашэнкі складаеца не з пісьменнымі, а з вазіт-пісменнымі людзьмі: як правіла, усе 65-гадоўшыя і ўгорадзе, і ў вёсцы скончылі савецкія сямігодкі, але ня кожны з іх здолеў прачытаць газету і выклады-сан сінс прачытацанаага.

Анатоль Сідарэвіч

У вёсках выпускніку ВНУ значна менш, чым у гарадох (4,97% су-прац 14,08%). А з гарадоў найбольшая канцэнтрацыя іх на сталіцы. Ні большавікі, ні іх наступнікі ні здольны вырашыць сацыяльныя і культурныя праблемы вёскі. Сваі бясь-сілкі изабальшавікі даводзяць тым, што ўводзяць асобны конкурс для аўтографіентаў з вёскі. Але ці падвы-сіцца ад гэтага якосьць вышэйшае адкувачанія?

Алімпіяду выйграла малаадафронтайка

Пераможцай нацыянальнай алімпіяды па беларускай мове стала 17-гадовая Ірина Мурачова, вучаніца 11 «В» класы Мастоўскай школы. Найлепшая ў краіне знаўчая роднай мовы — актыўніцтва незарэгістраванага «Маладога фронту». «НН» далучаецца да віншаваніі.

Паломніцтва афрыканскіх міністэрстваў абароны ў Менск

Менск чарговы раз наведаў міністэр абароны Альжыру Махамед Лімары. Мінулы раз ён прыяжджаў у 2001 г., і справа скончылася пастаўтай буйной партыі беларускай зброі. Афіцыйная мота чарговага візіту — «абмен досьведам роўнаважання армій». Лімары прыехаў 14 красавіка, а 13-га горад пакінуў міністэр абароны Кот-д'Івуару Асоа Аду.

Улады звібераюць Кангрэс беларусаў съвету

«Супрацоўніцтва з дыяспарай мусіць спрынці эканамічнаму разьвіццю краіны», — лічыць намеснік старшыні Камітetu па спраўах рэлігіі і нацыянальнасці ю Уладзімер Ламека. За год мае быць распрацавана канцыпцыя эканамічнага супрацоўніцтва з дыяспарай. У 2005 г. на яе аснове ў Менску адбудзеца Кангрэс беларусаў съвету.

Папа наведае Татарстан?

У жніўні Папа па дарозе ў Манголію можа спыніцца ў расейскай Казані, куды мае прывезьцы з Ватыкану цудатворны абраз Казанскае Божая Маці. У куры Менска-Магілёўскай архідыяцэзіі «НН» паведамілі, што Ян Павал II — «найяўтчэй» — ізноў аблініе Беларусь.

Абрамчука папярэдзілі

Пракуратура дала афіцынае папярэджанне кіраўніку адміністрацыі Маскоўскага раёну Берасця Валянціну Абрамчуку. Падчас выbaraў ён загадаў кіраўніку адміністрацыі арганізацію датэрміновае галасаванне — нават у працоўны час. За апошніе і атрымалі папярэджанне. Крымінальную справу па факце парушэння Кан-

стытуціі пракуратура распачынала адмовілася.

Дзіўнае абраставанье

У Баранавічах абабралі офіцыялізацию аўгустынскага «Варута». Склад з усіх кампутараў «вінчэстры» з інфармацый, нічога больш. Пікантна, што ў адным будынку з офісам «Варуты» месціцца паста-струнак.

Цяцерыну аддалі «Раўбічы»

Кіраўніком спарткомплексу «Раўбічы» замест Аляксандра Хандогіна, які займаў гэту пасаду з 13 гадоў, прызначаны асабісты тэрнер Лукашэнкі ў вялікім тымісе Сяргей Цяцерын. Хандогіна звычайна і ў адступнасці ініцыятыў й здольнасцяў да прыцягнення інвестыцый. Беларусь — адзінка краіна

Генэтычна вы на зменіцесь

У Нацыянальным прэс-цэнтры адбылася прэс-конферэнцыя «Чарнобыльская наука: посыхі, праблемы, перспектывы» з узделам намесніка старшыні Камітetu па праблемах ліквідацыі наступствіў на ЧАЭС пры Саўміне Валер'я Шаўчук, старшыні Нацыянальнай камісіі па радыяцыйнай абароне Якуба Кенігсбэрга і дырэктаркі Эспубліканскага наўкавага-практычнага цэнтра радыяцыйнай мэдыцыны і аклігі чалавека Элеаноры Капітонаўай. Яны паказалі погляд беларускіх наўкоўцоў на стан чарнобыльскіх тэатраторый і небяспеку для здароўя беларусаў.

Як зазначыў В.Шаўчук, «вернута ў эксплоатацыю» пакуль не ўшмат забруджаных земляў. Са працою іх вяртання гаспадарцы эканамічна ніякіх не хоць, паводле радыяцыйных паказальнікаў, землі предадзены для выкарыстання. У Брацінскім раёне адна гаспадарка хацела варніць 70 га, але вымушаная была адмовіцца: ніяма каму апрацоўваць тую зямлю. І другая прычына: на большую плошчу пасеву не стае угнаеніні. А калі ў глебе мала угнаеніні, расслыны цягніць за ёю радыёнукліды. Акрамя таго, у чарнобыльскіх раёнах не стае працоўных рук. Тым ня менш, Беларусь па-

чынае маштабную рэабілітацыю забруджанай зямлі.

Я.Кенігсбэрг зভуніў, што адсяленыне з забруджаных тэрыторый трох спыніцца. На сёняня, кажа ён, адсялены пункт на Магілёўшчыне. Гэта дзял, на якім жыве адзін чалавек — яго ўжо вывозілі каліць, а ён вірнуўся. Агулам за 17 гадоў з «зоны» адселены 140 тыс. чалавек.

Узывікла гаворка і пра вядомы даклад Міжнароднага наўкавага камітэту па вывучэнні атамнай радиасы пры ААН (UNSCEAR), які выклікаў шмат нараканняў з боку беларускіх даследчыкаў (гл. «НН» № 17 за 2001 г. і № 16 за 2002 г.). Беларусь дабілася ягонага перагляду. У той жа час з некаторымі высновамі беларускія наўкоўцы цяпер пагаджаюцца. Так, ужо сёняня камітэт пра генетычнае зўядзенінне Чарнобыльскай катастрофы нельга.

«У Японіі дозы апраменівання былі большыя, чым у нас, але нават там дойгатэрміновыя наступствіў выявіліся толькі праз 20—30 гадоў. Дык тое ў трэцім пакаленні яны зыніклі. Наяўнасць генэтычных наступствіў не паклікае», — кажа Я.Кенігсбэрг.

AIII

СМ, АВ; БелаПАН, радыё «Свабода»

Ахоўная зона

У полі ля Курапатай геадэзісты пачалі пазначаць межы дзялянок пад катэджы. 15 красавіка прадстаўнік Дзяржармініструта па ахове гісторыка-культурнай спадчыны склалі акт аб парушэнні прадлісанай Дзяржармініструту абласной праукратуры. Не зважаючы на патрабавані закону, будаўніцкія фірмы працягваюць «асвоўваць» пляц.

Галоўным аргументам зацікаўленаў у пабудове жытла ў «пасёлку Сонечным» дагэтуль было адсутніцтва праекту зонаў аховы вакол Курапатай. Урочышча ўнесенас у Дзяржавную сістэму гісторыка-культурных каштоўнасцяў у 1993 г. пад №1, але не было афіцізічна, якая мэnavіта тэрыторыя мусіць ахобувацца. Новы генплан развіцця Менску, зацверджаны пры канцы 2002 г., распрацоўваўся без уліку зонаў аховы Курапатай.

Цяпер праект аховы зонаў вакол інэрополю існуе. Замоўшам яго вы-

ступіла Асацыйцкая ахвяраў палітычнай працэсіі, а выканаць яго, відаць, не можна. Іншыя, якія выкарыстоўвалі землю ў «Зялёны Луг», знаўчы, згэтуль не змагаюць. Найбліжэйшым часам адбудзеца разгляд праекту ў абласным упраўлінні архітэктуры.

Паводле праекту, разам з 25 га Курапатцкага лесу ў аховую зону ўвойдзе поле (яшчэ 25 га), праз якое ішла «дарога смерці» да ўроўнічы. Гэта зона мае быць абрэзана 300-метровым «бар’ерам» — зонай аховы ляндшафту. Агулам жа мэмарыял з зонамі аховы зойме плошчу ў 80—100 га.

Таксія Косяціч — начальніца аддзелу УП «Праектрэстаўрацыя», распрацоўчыца праекту аховы зонаў вакол Курапатай, пераканаўшы, што гэта не заштат для такога помніка. «Помнік павінен быць залежны зданёк. Спречна тэрыторыя — поле. Ад яго ідзе і называ коліш-

Эўропы, дзе кіраўнікі спарткомплеменсаў прызнаюцца кіраўнікамі дзяржавы.

«Местное время» выйграла суд

16 красавіка Менскі гарадскі гаспадары суд частковы задаволі пазоў ТАА «Местное время-пресс» да Менаблыўканкаму, прызнайшы несправедлівымі рашэніямі аб адмене рэгістрацыі прадпрыемства і газеты «Местное время». Яна можа аднавіць свой выхад ужо праз два тыдні. Прарабаваныя аблініе Беларусь.

Камбайнэры спадзяюцца

У камбайнэраў з Клецкага раёну ўладзімера Бондарава і Пятра Пільнівіча, якіх прызналі быті найлепшымі на жыцце 2002 г., а пасля асудзілі за падробку справа-здаванія — прыпіску нязкатых гектараў, звязаныя з шанец на апраўданні. Мар'янгарскі суд пастановіў адправіць іх у каленію — аднаго на два, другога на тры гады. Але яны звязрніліся ў Цэнтр правоў чалавека, дзе ім дамагалі склацці скару да старшыні менскага абласного суду. Той прыпыніў выкананне прысуду да дадатковага разьбіральства.

Мірны — трывалы

У новым рэйтынгу Асацыйцкі тэнісістай-прафесіяналу Максіму Мірнім збімае 13 месца. Пасля міжнароднага турніру ў партугальскім Эштарыле ён узяўшыся на восем пазыцый. Меў бы там сёмае месца, калі бы ў фінале нечаканне не прыграў рассейцу Мікалаю Давыденку.

Аркадзь Шанскі

Аляксандар Дабравольскі:

Аляксандар Дабравольскі — адзін з самых дасьведчаных беларускіх палітыкаў. Сваю палітычную кар'еру ён распачаў яшчэ як дэпутат Вярхоўнага Савета ССР, цяпер зьяўляецца намеснікам старшыні Аб'яднанай грамадзянскай партыі. У інтэрв'ю «НН» А.Дабравольскі распавядае пра стратэгію апазыцыі на будучых парламэнціх выбарах, пра канкурэнтаў Лукашэнкі і скандалы вакол АГП, а таксама пра свае ўражанні ад судовага працсуса над дысыдэнткай Аксанай Новікавай, на якім ён выступаў у якасці сведкі.

«НН»: Як Вы ставіцеся да дэпутацкай групы «Рэспубліка» і яе ініцыятывы на зборы подпісаць змены ў Выбарчым кодаксе?

А.Д.: Наша партыя ладзіць кансультацыі з групай «Рэспубліка», хоць я і не лічу законнымі дзяржаўнымі органамі падстадаўкоў. Асноўная проблема на ў тым, што ў краіні кепскія законы, а ў тым, што іх нікто не выконвае, паколькі яны ніякіхадзе ўладзе. Таму траба на толькі прывесці заканадаўства ў адпаведнасць міжнародным абязяжальствам Беларусі, але і забесьпечыць яго выкананнне. Дый для змены заканадаўства мала ўнесці праект на разгляд у палату. Траба арганізація: унутраны і вонкавы цік на ўлады, каб яны яго прынялі.

У Беларусі закончаныя бароніцы на тых людзі, якія павінны гэта рабіць паводле сваіх службовых абязяжальств, а такі, як Новікова. Яна не юрист, але яна сумленны чалавек, таму і выступіла супраць парушэння закону па ўсіх сферах. Паводле формальных прыкмет, я спрабуючы нават разбрэцца (бо ім страшна гэта рабіць), прауктор Пазняк і суддзя Есьман гатовыя судзіць жанчыну, маці малога дзіцячы. Гэта проста жудасна.

«НН»: Ці пайўпівалася прызначаныя палаты прадстаўнікі ўсходнейскім структурамі на міжнародной дэйнісцкай АГП?

А.Д.: Мы бачым галоўную пра-

АНТАЛІЯ КІЯЧЧИК

У шмат якіх краінах ладзяцца т.зв. «папярэднія выбары». Гэтыя варыянт можа вырашыць большасць проблемаў.

«Не хачу быць прэзыдэнтам»

лему на ў тым, каб паказаць, што Лукашэнка дроніны, а ў тым, каб вірнічаць давер да нашай краіны, зрабіць так, каб міжнародная сунтагаўшчына ўпішывала на перамены ў Беларусі. За апошні год-піётара абылісіць вельмі сур'ёзныя змены ў грамадзкай думцы. Людзі хочуць перамену, але яшчэ ні ведаюць, што іх уку большасць.

«НН»: Як вы апэньваеце сёньняшні ўплыў ЗША на сунтагу ў Беларусі?

А.Д.: ЗША заўсёды былі склапочаныя сунтагу ў правам чалавека ў Беларусі, заўсёды цвёрда выказвалі свою пазыцыю, вельмі прынцыпія ўсе адстойвалі. Не дэмантавалі дзіўнай гнуткасці, як гэта часам рабіць ўсходнейская стру-

ктуры, якія быццам бы і хочуць, каб нешта палепшыла, але могуць пагадзіцца, каб было і горш... Цяпер у Кангрэсе ЗША амбяркоўваеца «Акт аб домакратыі ў Беларусі». Гэта можа вельмі станоўчы паўплываць на сунтагу. Але ключ ад нашых проблемаў знаходзіцца тут, у Беларусі.

Пасля прэзыдэнцкіх выбараў 2001 г. адзінства апазыцыі ператварылася ў неадзінства. Прычына тут на толькі ў прэзыдэнцкіх амбіцыях партыйных лідэрў. Даволі пасхілова працуе ўлада, высілкі якой наўсякіханы раскол апазыцыі. Таксама адступнічае давер паміж лідэрамі. І прычына на толькі пасхілай: гэта падтрымлівае ўладу, з супольнай праграмай, палітічнай лігіяй. Тэартычна гэта быў бы найлепшы варыянт, але практична сунтагаўшчына чакаюць цікавыя перамовы, угаданыя праграмы, мэтай, прынцыпіяў... Выйсце — зрабіць картотычную праграму: незалежнасць, демократыя, рынаковая эканоміка.

«НН»: У апошні наўгоду адбылося некалькі гучных скандалаў, звязанных з АГП.

А.Д.: У нас былі праблемы. Двое сяброві нашай партыі рабілі некаторым людям дакументы на выезд за мяжу і браўлі за гэта гроши. Іх мы выключылі з партыі. Былі выпадкі, калі падрабляліся сябровікі блізкі АГП. Летасці падраблялі нашы партыйныя блізкія нейкія украінцы. У Бэлію ён Галіндо прыхеадзілі аж піць такіх «кіартыцай»...

У Мінску выйшлі з партыі два чалавекі, прычым адзін з іх — кіраўнік рэйнай арганізацыі, а другі — сябар рады менскай гарадзкой арганізацыі. Наўрадавыя арганізацыі перакуплююць партыйных людзей, запрашваючыя сабе на працу, але ставяць умову, што чалавек павінен быць беспартыйным. Троє сяброві АГП выйшлі з партыі, бо ім паставілі такія

ўмовы. Зараз яны будуть працаўаць у т.зв. «кновай систэме назірання». Гэта вельмі цынічнае праекты.

«НН»: Які будзе стратэгія АГП на хуткіх парламэнцічных выбарах?

А.Д.: Ёсць три варыянты. Першы — ісцінна на выбары пасобку і нічога не ўзгадніць. Так можна будаць рабіць на мясцовых выбараў, але на парламэнцкіх гэтая тактыка ўжо не прыўдзе. Другі — угадніць усе акуры. Гэтыя варыянты вельмі разны, і нават з тымі партыямі, з якімі ў нас вызначыліся дыяллёг не ўдаецца, мы маглі бы гэта рабіць і падтрымліваць на некаторых беспартыйных кандыдатаў. Трэці — зрабіць супольныя блёкі, з супольнай праграмай, палітічнай лігіяй. Тэартычна

гэта быў бы найлепшы варыянт, але практична сунтагаўшчына чакаюць цікавыя перамовы, угаданыя праграмы, мэтай, прынцыпіяў... Выйсце — зрабіць картотычную праграму: незалежнасць, демократыя, рынаковая эканоміка.

Ёсць і тракт паколькі. Калі мы склімся да троцяга варыянту, а наших кандыдатаў проста пазымлююць з дыстанцыі? Калі будзе толькі адзін кандыдат у адной акуры з іншай падстадаўкоў? Траба розлізуваць бoльшіх тіхтураў тэхнікі...

«НН»: Ці мае АГП свайго кандыдата альбо кандыдату на прэзыдэнты Беларусі?

А.Д.: Ён мусіць быць вядомы, папулярны, а з гэтым якраз цікавасць. Хтосьці з такіх людзей ужо перастаў працаўаць, баючыся за сваё жыццё. Тому траба зрабіць так, каб людзі ведалі, што можа быць алтарнітат, што адначасов і не падставіць кандыдата раней часу.

Цяпер мы амбяркоўваеам гэтае пытанні. За некалькіх кандыдатаў у прэзыдэнты пасылья будзе абраці аздін, але я не так, як перад прэзы-

днікімі выбарамі 2001 г., калі выбіралі самі кандыдаты.

«НН»: А якім чынам?

А.Д.: У шмат якіх краінах ладзяцца т.зв. «папярэднія выбары». Гэтыя варыянт можа вырашыць большасць проблемаў.

«НН»: Вы ня думаеце выставіць на прэзыдэнцкія выбары сваю кандыдатуру?

А.Д.: Не хачу! Мне падабаецца быць свабодным чалавекам, а быць прэзыдэнтам азначае, што давядзенца ў значайнай ступені страціць свабоду. Да таго ж, я даволі крытично стаўлюся да сябе не лічу, што я ідэальны кандыдат.

«НН»: Ці падтрымліваеце Вы Лукашэнку ў ягонім курсе на незалежнасць?

А.Д.: Я наагуць Лукашэнку на веру, ніводнаму яго слову. Лукашэнка хоча ўлады — гэта адказ на ўсё пытанні. Гэта адзінай яго стратэгіі, адзінай ідэалёгіі. Усе астатніе існуюць толькі для таго, каб прыкрыцца сапраўдну. Калі Лукашэнка зразумеет, што Рэсас паграждае яго ўладзе, ён будзе змагацца за незалежнасць. Але я нельга называць сапраўдными яе бароніцамі.

«НН»: Як бы дзеяйчайца АГП, калі б узўмілі рэальная небяспека страты незалежнасці ў выніку міждзіржавных дамоў ці ўзброеному рэфэрэндуму?

А.Д.: Ня думаю, што АГП можа заклікаць да ўзброенага супраціву. Мы ведамі складаць нашай партыі, настроі сярдзягі беларуса. Але, думаю, знойдзіцца і таях людзі. І спробы агэксаваць Беларусь не дадуць станоўчага выніку. Гэта мы якраз і тлумачым рэссійскім палітыкам. Кажам, што гэта можа стаць новым фактам разбурнення Рэсес. Цяпер нікому на траба новыя канфлікты. А гэта, як віду, выступае сэнсам для нерадзівальных сродкі палітычных дзеянняў, могуць перартыўца ў радыкализму.

Гутарыў Сяргей Ёрш

зламалі руку. Міліцыянты склалі на Кішчурну пратаколы «за непадпрадаваныя супрацоўнікамі міццы» і паркоўку машыны «ў недазволеных месцах». Адвакат хлопца падаў па факце пашкоджання эздароў скары ў праукратуру.

Антону Кішчурну 19 гадоў, ён — наўчавчэн з ляжынага рукоў. Яму зрабілі апэрацыю, гіпе здымуць толькі праз месяц.

Інцыдэнт адбыўся 26 сакавіка калі Савецкага раённага суду стаўліцы. Бацьку Антона, Уладзімера Кішчурну, судзіл за ўзел на съязнікавані Дня Волі. Сын прывёў яму ў цэлую волатрку і еху. «Ціхары» не спадабалася бел-чырвона-белая налепка на школе аўтамабілю Антона. Наша. Узлык канфлікт, і хлопца сілаў вывалаклі з машыны. Пры гэтым

АТ

Як зламалі руку Кішчурну

Антон Кішчурні, сын кіраўніка менскай гарадской арганізацыі БНФ «Адраджэнне», ляжыць у б-й больніцы з зламанай рукоў. Яму зрабілі апэрацыю, гіпе здымуць толькі праз месяц.

Інцыдэнт адбыўся 26 сакавіка калі Савецкага раённага суду стаўліцы. Бацьку Антона, Уладзімера Кішчурну, судзіл за ўзел на съязнікавані Дня Волі. Сын прывёў яму ў цэлую волатрку і еху. «Ціхары» не спадабалася бел-чырвона-белая налепка на школе аўтамабілю Антона. Наша. Узлык канфлікт, і хлопца сілаў вывалаклі з машыны. Пры гэтым

гаспадарка

Нацбанк хітруе

**Пятро Пракаповіч
прапанаваў Рәсей заведама
непрымальны кампраміс.**

Кіраўніцтва Рәсей працягвае настайваць на ўвядзенні супольнай валюты ў якасці перадумовы міждзяржаўскай інтэграцыі. Для Беларусі такі варыянт непрымальні.

На сутэрэнах з кіраўніцтвам Цэнтральнага банку Рәсей Пятро Пракаповіч запрапанаваў кампраміс: Беларусь адмалюеца да права на ёмісію наявных грошай, аднак Рәсей мусіць цалкам пакрыць «страты» ад такой адмовы. Рәсей павінна дашь Беларусі «эхічныя кредиты», які тую (на куль не названую) суму цалкам па-

крые. Слова «кредыт» ужытае для зъмяячнення фармулёўкі: вяртачъ яго Беларусь не будзе. Пракаповіч спаслаўся на досьвед новых чальцоў Эўразыяту, што патрабуюць ад Цэнтральнага эўрапейскага банку кампенсацыі за страту манэтнага суверэнітэту. Паводле пагадненняў, што былі заключаныя раней, Цэнтральны банк ужо авабязаўся дашь Беларусі 200 млн. далаўраў як 4,5 млрд. рэйсікіх рублёў (каля 150 млн. далаўраў) кредиту на стабілізацыю курсу на

Міжтым, ёмісія наяўнага рубля на ёсьце вызначальнай для грашовай систэмы. Галоўнае — ёмісія безнаўнага рубля, ад якой Беларусь ня мае намеру адмалюяцца.

Расейскае інтэрнэт-выданне «Газета.тч» ад прапанавы Пракаповіча ў лёгкім трансце: «Пры якія страты Беларусі размова, не зусім зразумела. Беларусь, наадварот, можа нямаля зэканоміць на друку банкнотаў».

Калі Рәсей адмовіцца «плаціць» за чарговы крок да аўтэнтычная», дык призначанае на 1 студзеня 2005 г. ўвядзенне адзінай валюты не адбудзеца. Зрэшты, Пятро Пракаповіч пасля вяртання з Масквы называў яшчэ туzin прычынай, чаму супольная валюта немагчымая: нямаў паспалітых людзей, заводу даручылі выпускане прэстыжных «шкоды» супрэб». У кантроле «Аўтэзі» прыгледзеліся да канкурэнтаў ды таксама замовілі заводу ў Саламонаве зборку маладзёжнага «А4» да «А6».

Вабіць замежнікаў і тое, што завод знаходзіцца ў вольнай эканамічнай зоне «Закарпацьце» з адпаведнымі падатковымі льготамі. Украінскія ўрадоўцы нездарма какуць, што разглядаюць «Эўракар» у канецьце эўрапейскай інтэграцыі: яго нават пракалі ад славацкай мажыя чыгунку з эўрапейскім «вузкім» рэйкамі.

Аўтайнтэграцыя

Экспансію на украінскі рынок «Фальксваген» пачаў праз «Шкоду» — сваё дачычнае прадпрыемства. Першыя «шкоды» на «Эўракары» пачалі збирати ў сусветнік 2001 г. Летася вырабілі 2010 легкавікоў. Чыхам так спадабалася якасць, што акрамя «фабрыкі» ды «актавіў», прызначаных для паспалітых людзей, заводу даручылі выпускане прэстыжных «шкоды» супрэб». У кантроле «Аўтэзі» прыгледзеліся да канкурэнтаў ды таксама замовілі заводу ў Саламонаве зборку маладзёжнага «А4» да «А6».

Вабіць замежнікаў і тое, што завод знаходзіцца ў вольнай эканамічнай зоне «Закарпацьце» з адпаведнымі падатковымі льготамі. Украінскія ўрадоўцы нездарма какуць, што разглядаюць «Эўракар» у канецьце эўрапейскай інтэграцыі: яго нават пракалі ад славацкай мажыя чыгунку з эўрапейскім «вузкім» рэйкамі.

У гіт-парадзе — «украінцы»

Цяпер «Фальксваген» праада ва Украіне каля 3 тыс. новых легкавікоў у год. З дапамогай заводу ў Саламонаве, які можа вырабляць іх штогод 15 тыс., гэтую лічбу збиралі падвойць. У плянах — павышыць вытворчыя магутнасці завода да 45 тыс. машынай у год.

Аднак пакуль ва Украіне «фальксвагены» саступаюць больш папулярным «шкодам» і «ауді». Гэтая тройка лідэркаў цалкам складаеца з «айчынных» аўто, бо «зэў» збираліся на Запароскім аўтазаводе, а «шкоды» — на «Эўракары». Папулярнасць залежыць ад цэнза. Саламонавская «фальксвагенія» будзе купіць цялесную.

Кажуць, што немецам насырэч патрэбен не завод ва Украіне, а мытныя ліготы. Везды праз між гарады машины з заводу ў Вольфсбургу дорага, а разбраныя легкавікоў мягкіх ці даталі, а рабочыя «Эўракару» будуть іх скручаць.

Кажуць, што немецам насырэч патрэбен не завод ва Украіне, а мытныя ліготы. Везды праз між гарады машины з заводу ў Вольфсбургу дорага, а разбраныя легкавікоў мягкіх ці даталі, а рабочыя «Эўракару» будуть іх скручаць.

Аднак кіраўніцтва «Фальксвагену» не разгладае «Эўракар» як гурток «крабі сам». Саламонава пойдзе па шляху польскага заводу «Шкода-Фальксваген» у Познані. У 1991 г. там наладзілі буйнавузлавую зборку (як цінер у Саламонаве). Пасля пакрысе перайшлі да глыбокай канвэрнай зборкі — акурат як на Імечыні. Украінцы будуть выкарстоўваць ня толькі экспартаваныя, але і айчынныя даталі. «Фальксваген» ужо падпісаў дамовы з 23 заводамі краіны на вытворчасць запчастак да сваіх легкавікоў.

Гаспадарка

сескімі цэнамі на яго, адзінага рынку каштоўных папераў і г.д.

Расейскі бок папрасіў месяц на раздум.

МБ

ЭКАНАМІЧНАЯ ХРОНІКА

ВУП падрос

Аб'ём валавога ўнутранага прадукту ў першым квартале вырас на 5,6%. Прымісловая вытворчасць вырасла ў першым квартале на 6,7%, сельскагаспадарчая — на 1,2%. Уведзена ў эксплоатацыю 892 тыс. кв. м жытла, ці на 40,8% болей, чым у студзені — сакавіку 2002 г.

Шапікі пастаяць

Канчатковы дэмантаж менскіх камэрцыйных шпакіў, прызначаны на 1 ліпеня, адкладаецца на паягоду. У стадыі не збудавана яшчэ ніводнага буйнога гандлёвага цэнтра, у які маглі бы перайсці прадприемствы.

Іваноў замест Дагенгарта

З 15 красавіка Міжнародны фінансавай карпарацыі ў Беларусі кіруе Іван Іваноў. Ягоным папярэднікам быў Карл Дагенгарт, які заходзіўся на гэтай пасадзе з 1998 г. Іваноў па нацыянальнасці баўгарын. Ён вучыўся ў Маскве ды Парыжы і працаўваў апошнім часам у расейскім холдынгу «Simimpex Co. Ltd.». Галоўная мэта МФК ў Беларусі — спрыяць развязанню бізнесу, у прыватнасці праз крэдытаваныне.

Зноў прыватызацыя

Чарговая хвала прыватызацыі мусіць накрыць 192 наваствораныя ААТ. Міністэрства эканомікі ўжо падрыхтавала адпаведныя сылі. Наайбольшы ў прайгравых адносінах пакет акцый (100%), які дзяржава пастаравіў аддаць у прыватныя руки, — гомельскага ААТ «Караал», што вырабляе каліярованы кінескопы ды квартавае шкло. Аддадуць таксама кантрольныя пакеты заводу «Слуцак-Модулі» (51%), ходзінскага «Рэмізу» (59,3%), менскага прадпрыемства «Арбіта-сервіс» (65%).

Паркоўка падаражэла

Уладальнікі аўто мусіць плаціць за паркоўку ў Менску па-новому. Да 20 хвілін — 0,03 базавай величні, за гадзінін — 0,06 б. в. Ціпер базавая величніна складае 13 300 рублёў.

АК

«Наша Ніва» запрашае

да супрацоўніцтва рэкламныя агенцтвы і агентура па рэкламе на выгадных умовах.

Інформацію пра собе дасылайце на электронны адрес pp@promedia.by.

Т./факс: 284-73-29.

На зборачным канвэрэре завода «Эўракар»

і юць сетку сэрвіс-цэнтру «Шкоды». Нам застасацца толькі глятальнікі, думаючы пра добрааплатныя працоўныя месцы, што чакаюць украйніцу.

Цізначае гэта, што «Фальксваген» больш ня мае патробы будаваць завод у Беларусі? Зусім не. «Эўракар» перш за ўсё мусіць задавальняць патробы ўкраінскага рынку.

Аб'ёмы выпуску легкавікоў будуть вызначаны запросы тамтых аўтадылероў. Нават у Рәсей танныя «фальксвагены» на экспарт не пойдуть. Таму чуткі пра тое, што немцы выкупіць былы завод «Форда» у Абчаку, працягваюць лунаць у паветры. Іншая справа, ці застануцца яны чуткамі назаўжды.

Алесь Кудрыцкі

«Financial Times Deutschland»: укладаць грошы ў Беларусь выгодна

Папулярная дзяславая газета «Financial Times Deutschland» у артыкуле, прысьвяченым інвестыцыйнай палітыцы заходніх банкаў, прадказвае посыпех тым адважным, якія ўкладаць інвестыцыі ў банкаўскую сыштэму Беларусі. Мы прапануем скарочаны пераклад артыкулу.

Аўстрыйская банкаўская група «Raiffeisencentralbank Oesterreich» (RZB) разгортвае дзейнасць на Усходзе Эўропы. RZB хоча купіць банкі ў Казахстані і Украіні, а таксама павілічыць сваю долю ў беларускім «Прыёрбанку».

Пасля падзення жалезнасці заслоні маневіта аўстрыйскай банкі найбольш скрысталі з выгадаў сваёй географічнай близкасці да рынкаў буйных краін Варшаваўскай дамовы. Усходняя Эўропа стала галоўнымі рэгіёнам для канцэрну «RZB». На

прасторы ад Марыбору да Масквы канцэрн зарабляе больш, чым у самай албанскай рэспубліцы.

«Мы будзем рухацца сіміліральнымі крокамі», — кажа генэральны дыректор RZB Герберт Стэліч. Чыстыя прыбылікі па ўсходнезўрапейскім рэгіёне скліта павінен перавысіць 200 млрд. ёура. Як і ў 2002 г., сёлета плюненча адкрыць 100 новых філіяў. Колькасць кліентаў павінна ўзрасці з 1,9 да 3 млн. Кіенты «Прыёрбанку» складуць 300 тысячаў.

Разам з бэльгійскім банкаўскім

страхавым канцэрнам «KBC», «Hypo Vereinsbank», італійскім «Unicredit», і французкім «Societe Generale», «RZB» зляўляеца адным з самых буйных гулькоў на банкаўскім рынку ў ўсходній Эўропе. Але ягоная ролі па заходнім рынку неісцігна.

RZB паклаў пачатак сваёй экспансіі на Усход, якія лягася на Усходніх ААТ. Калі купіць «American Bank of Kosovo» і славенскі «Bank Krekova». Колькі месцы тату быў набыты «Прыёрбанку». Стэліч становіча аціньвае шанцы на посыпех у Беларусі шматзначнай фразай: «Краіна была тхна-паркам Савецкага Саюзу».

У 2002 г. «RZB» ўкладаў па ўсходнім праекты 450 млн. ёура. На будучынны прадугледжаныя штогодавыя інвестыцыі ў памеры 200—250 мільёнаў.

Падрыхтаваў СБ

Кучма хоча перанесьці выбары

Гутарка з дэпутатам Вярхоўнай Рады Украіны Ўладзімерам Бондара

Нядайна Беларусь наведаў дэпутат украінскага парламэнту, сябра фракцыі В.Юшчанкі «Наша Украіна» Ўладзімер Бондар. Ён браў удзел у міжнародным моладзевым сэмінары «Стратгія зменай» і наведаў рэдакцыю «НН». Паводле словаў дэпутата, ва Украіне сёньня адчуваеца недахоп інфармацыі пра падзеі ў Беларусі. Мы ж напраслі У.Бондара распавесці пра сутычкы ва Украіне напрэдадні прэзыдэнцкіх выбараў 2004 г.

«НН»: Ці пойдзе Леанід Кучма на трэці тэрмін?

У.Б.: Наўрад ці. Канстытуцыя не дазваляе, а каб яе змяніць, Кучма на мае падтрымкі 2/3 парламэнту. Прэзыдэнт рыхтуе перанос выбараў. Але, зноў жа, парламэнт яго ў гэтым не падтрымае.

«НН»: Наколькі моцны ўпływy Рәсей на палітычную сутычку ў Украіне?

У.Б.: Большасць наших суп'язных падпрыемстваў сёньня належаць расейскому капиталу. Ён упłyvaе на палітыку прац лабіраванне сіл інтарэсаў. Апроч таго, Кучма можа залежыць ад Рәсей, шукае там паразуменія. Каб працягнуць тэрмін свайго прэзыдэнцства, ён паступае эканамічным інтарэсам Украіны.

Дый многія палітычныя сілы Украіны карыстаюцца послугамі расейскіх піяр-агенцтваў для распра-

Віктар Юшчанка (зьлева) мае добрыя шансы ў 2004 г. зъмяніць Леаніда Кучму (справа) на пасадзе прэзыдэнта Украіны.

цоўкі ўласнай стратгіі. Расейскія палітэхнолагі працуць на ўкраінскім палітычным рынку і позынья свае ідэі закладаючы працы дэйнасці гэтых партый.

«НН»: Як «Наша Украіна» зьбіраецца супрацьстаяць гэтаму ўпływu?

У.Б.: Наступным крокам у барацьбе з прарасейскімі ўпłyvами будзе вылуччынне кандыдата ў пра-

зыднты — Віктара Юшчанкі. Ён, калі быў прэзідэнтам, стаўшы на першы плян інтарэсы Украіны, а не якой іншай дзяржавы. Наш блёк якраз і вызначаеца тым, што займае не прарасейскую, не празададзеную, а праукраінскую пазицію.

«НН»: Чый бок возьмунь левыя сілы на выбараў? Ці будуть яны праводзіць свайго кандыдата?

У.Б.: Левыя сілы ва Украіне неаднародныя. Камуністычна арыентаваныя людзі, якіх ва Украіне цвёрдзяла 20%, не прагаласуюць у першым туры за В.Юшчанку. Больш памяркунъяныя прыхільнікі партыі Аляксандра Мароза, людзі нацыянальна сівядомыя, якія тримаюцца клясычных сацыял-домакратычных поглядаў. Яны могуць падтрымача наша-

га кандыдата, а гэта каля 10% выбараўца Украіны.

«НН»: Ці магчымыя фальсифікацыі на ўпрыгожанні?

У.Б.: Перад мінулымі выбарамі мы прынялі новае выбарчае закана-даўства. Яно зрабіла немагчымымі фальсифікацыі на ўпрыгожанні камісій, што цяпер фармующа з прадстаўнікоў палітычных партый.

«НН»: Які ўпływy маюць улада і апазыцыя на электронныя СМІ ва Украіне?

У.Б.: Улада мае вельмі вялікі ўпływy — праз пасярэдніцтва фінансовых структур, якія кантролююць СМІ. Таму гаварыць пра пры-сунгасць апазыцыі на экранах не даводзіцца. Тое самое можна сказаць і пра буйныя газеты. Апазыцыя працягуе толькі з плюнімі рэгіянальнымі каналамі, выдае рэгіянальную прэсю.

«НН»: Зь якімі палітычнымі сіламі ў Беларусь Вы канктаствуе?

У.Б.: Мы сустракаліся з прадстаўнікамі БНФ, але гэта адна апазыцыяная палітычная сіла, хоць і сама сумрэчна з нашага пункту гледжання. Іншыя палітычныя сілы, якія мелі б упływy і былі праходзіць, прапур-пейкі і прадзомакратычныя, нам невядомыя. А мы хацелі б з імі мець канкты, у тым ліку і на рэгіянальным узроўні.

«НН»: Як бы Вы апапілі такія канкты ў рамках праекту ўпра-рэгіёну «Буг»?

У.Б.: Эўрапрэгіён «Буг» стварылі Валінская вобласць Украіны, Берасцейская вобласць Беларусі і Люблінскае ваяводства Польшчы. Дзейнасць гэтага агяднанія цяпер набывае асаблівую значніню, бо да нашых межаў падыходзіць Эўропа.

Гутарыў Сяргей Єрш

Нямечкі друк пра сутрэчу Шродэра, Шырака і Пуціна

Кельнскія «Rheinischer Merkurius» мае вялікія сумнівы ў выніковасці пецярбургскіх сутэрн прэзыдэнтату. У артыкуле «Наколькі трывалая вось?» яна агоняе адносны з Рәсей: «Пасля Штрафера Рәсей ў структурах НАТО Штрафер скінуў больш ангажаваць яе ў єўрапейскую палітыку абороны й бясспекі. Рәсей пра-па-нае сябе ўзранікам у якасці пастаўніка энергіі, авіябудаўніка, партнёра па разнастайнай мирнай інци-ятывах, якія па выведнай дэй-насці. Нямеччына выступае за раб-на-правае саброту Рәсей ў «вялі-кай вясмырэй», а Рәсей падтрымлі-вае Нямеччыну ў ёе імкнені ўз-біца сталым сябрам Рады Бясспекі ААН.

Далёка ня ўсе немцы падзяляюць ўзўфарю канцлеру ў дачыненіі да Рәсей. Традыцыйная бэрлінская эліта цалкам робіць стаўку на трансатлан-тичныя сувязі. Старшина ХДЗ Ангела Мэркель рапіць не забывае, што ў цяжкія часы менавіта Амэрыка, а не Рәсей выступае стратэгічным партнёрам Нямеччыны», — піша кельнскі штодзённик.

Рэспектабельная «Frankfurter

Allgemeine Zeitung» разважае: «Менавіта Шродэр запрасіў Шырака да-лучыцца да яго на перамохах з Пуцінам. Гэта яшчэ адно пацверджанне того, што Нямеччына і Францыя шукаюць тактычнага альянсу з Москвой у замежнапалітычных і вайско-вых пытаннях».

«Hannoversche Allgemeine Zeitung» выносиць прысуд: «У Пецяр-бургуре сабралася «вось нямоглых». Маскве, Парыжу і Берліну, піша га-новазрэская газета, нічога не удалася — ні абароніца свае эканамічныя інтарэсы, ні захаваць мір. Адзінае, чаго дамагліся, — раскалагі Захад. Можа, гэта і адпавядае інтарэсам Пуціна, але не Нямеччыны. Шродэр на варта было б скакаць пад французскую і расейскую дудкі.

На старонках друку сваё стаўленіе да сутэрн Пуціна, Шродэра і Шырака выказалі многія нямечкія палітыкі. Адзін з кіраўнікоў хрысь-тіянска-домакратычнай апазыцыі ў парламэнце Вольфганг Шойбле заяўіў на старонках «Rheinische Post»: «Пецярбургская сутэрня толькі паглыбіць ужо наяўны раскол у Ёўропе. Эўропе трэба кінучь шукаць

«асаблівія шляхі» і ствараць «восі». Сутэрня ў Рәсей — гэта крок не туды. Калі гаворка ідзе пра сутэрну на вышыні ўзроўні прадстаўнікоў тарох єўрапейскіх краін, лепш быў, каб замест Рәсей ў ёй узяла ўзел Вялікай Брытаніі».

Адгукнуўся на апошнія падзеі і былі нямескі канцлер Гельмут Коль. У «Passauer Neue Presse» ён піша: «Пасля сканчэння ірацкай вайны Эўропа павінна зноў вярнуцца да адзінай лініі ў галіне замежнай палітыкі і бясспекі. Ва ўсёзрэп-пейским доме ніяма месца для ўтварэння восі. Немцы павінны рада-вацца, што ўпершыню ў свайгі гісторыі жывуць у сабротве з усімі су-седзямі. Раскол ЭЭ на прыхільнікаў і праціўнікаў вайны ў Іраку на можа стварыць перашкоду на шляху ў-трапейскай інтэграцыі». У інтарвію штодзённай газэце «Die Welt» Коль папакрывае сваё перамоху Кофі А酣ана прыхехаць на сутэрн: «Ен устратымаўся ад гэтага ў складанай для ААН абстаноўкі». У выпадку разва-ду ААН, гаворыць «Deutsche Welle», найбільш пацерпіц Рәсей. У Фран-цыі і Нямеччыне ёсьць свае нала-дзянні і правернаныя способы ўпływu на Вашынгтон. Для Москвы ж месца ў Радзе Бясспекі з'яўляюцца самым магутным рычагом.

аднабаковых замежнапалітычных дзеянняў: «Ня можа быць і гаворкі пра «амэрыканскі съвет», у якім усіх астматні строяць».

«Berliner Zeitung» выглядае выс-пачак аптымізму: «Ня трэба пера-большаваць праблему на нямечк-амэрыканскіх стасунках. Менавіта Бэрлін іграе асноўную ролю ў ад-задынскай єўрапейскай адзінстве. Нямечкі ўрад мае асаблівую вагу, бо, нягледзячы на ўсі апакаліптычныя працторы, ён працягвае спалучаць трансатлантычную і панў-єўрапейскую арыентызацыю».

Рэдакція «Deutsche Welle», туманна каментуючы пецярбургскі падзеі, нагадвае пра адмову Кофі А酣ана прыхехаць на сутэрн: «Ен устратымаўся ад гэтага ў складанай для ААН абстаноўкі». У выпадку разва-ду ААН, гаворыць «Deutsche Welle», найбільш пацерпіц Рәсей. У Фран-цыі і Нямеччыне ёсьць свае нала-дзянні і правернаныя способы ўпływu на Вашынгтон. Для Москвы ж месца ў Радзе Бясспекі з'яўляюцца самым магутным рычагом.

Падрыхтавалі Сяргей Богдан, Віталь Станішэўскі
Паводле «Le Monde»

Дакументы пра злачынствы ў Чачэні

Французская газета «Le Monde» надрукавала копію справадзачы, падрыхтаванай, як сцьвярджаніца, памочнікамі кіраўніцтва прамасканскае адміністрацыі Чачэні Ахмада Кадырава і перададзенай у сакавіку ў Ўладзімеру Пушіну. Паводле справадзачы, за 2002 г. у Чачэні было забіта 1314 цыwilных асобаў. Пада-еца ў скіпі з 49 выгүльных месцаў масавых пахаванняў. У адным з іх, у цэнтры Грознага, выяўлена 260 целаў. Паблізу дачнага пасёлку Хан-кала, дзе месціцца наўйнейшая ра-сейская войсковая база, знайдзена 43 труны, у Алхан-Кале — 35 і г.д.

У другай частцы дакладу пералічаныя забойствы, выпадкі знаходкі целаў з сильдамі гвалтоўнае смерці да чалавечых парэшткі. Пра магчымую датычнасць да злачынстваў расейскай войсковай сіўетчыціх дысцыплінаў з'яўляюцца ў найбліжэйшых ад месцаў забойстваў чачэнскіх вёсках.

У студзені — сакавіку 2003 г. у Чачэні зафікавана 70 забойств, 126 выкладаній, 19 злынкеній і 25 выпадкаў знаходжання фрагментаў чалавечых целаў.

Навошта ж быў зроблены гэты да-клад? Гэта тлумачыць яго падрых-тоўку амбіцыямі Кадырава, які хацеў бы ўмацаваць свае палітычныя пазыцыі і зменіць ўпływy вайсковай дзіцячыні, што акупуюць распубліку.

Прэ-сакавікі Крамля па Чачэні Сяргей Ястружмскі не пачаўверзі і не выкладаў інформацыі пра справадзачу.

Паводле «Le Monde»

Воршы стала болей

Да Воршы дадучаная зямельныя ўчасткі агульнай плошчай 581,3 га. Гэта зямля, якой ужо некалькі гадоў карыстаюцца жыхары Воршы. У склад гораду ўвайшло і тэз, «шаркае сяло» — новая шыкоўная катэджная забудова па вуліцы Дубровенскай. Стала гардзянамі жыхары вёсак Малыя Ліпкі, Ярашэвічы, шматлавіхрохав вёскі Андрэўшчына. Яны палепшашы статыстыку, бо колькасць насе́льніцтва Воршы апошнім часам змяніцца.

Сыцяг бяз зайца

Зацверджаныя герб і сцяг гарадзкога пасёлку Копысь (Аршанская). Мястэчка ўпершыню згадваецца ў летапісе пад 1059 г. Герб, атрыманы ў 1781 г., — у зялёнам полі чорны заяц. Эталён сцяга зроблены менскім геральдыстамі. Ён узяўляе сабой прастакутнае палотнішча з гарызантальнымі палосамі белага, зялёнага і чорнага колеру. Як тлумачыць аўтары, колеры сымбалізуюць прыналежнасць Копысі да Беларусі, на дзею, радасць, бағацце і мурасць. Заяц з гербу на сцяге чамускія на трапіў, як даўно імя яго ні ў наўконых ліксах, ні нават у Чывронай Кнізе. Копысь — месца нараджэння прэзыдэнта Беларусі.

Цуды ў манастирах

Адразу чатыры абрэзы начали міраточыць у Ільінскай царкве Аршанска гарадзкага манастира. Сядзіл іх зусім новы абрэз Пачасўскай Божай маці. Паводле словаў манашкі Сергіі, якая гандлюе ў царкоўным шапікі, гэты абрэз пажадала набыць адна прыхаджанка. Але калі манашка паспрабавала змыць яго з паліцы, ён нібы прыўпаў да сцяны, а празь некаторы час на ім звязліся кропелькі міра, што ператварыліся потым у струменічкі. І хоць экспрэтыза абрэзу не праводзілася, падэўіца на іх могучу ўсе ахвотніцу. Мисцовая газета паведамляе аб гэтым «бягучым» рэкламным радком. Адначасова ў Воршы назіраецца са-

праўднае паломніцтва ў Куцеінскі Багаўленскі мужчынскі манастыр. Сюды з Масквы прывезлі часткі мошчаў сцвятога Панцеляймона.

Шалёна лісіца

Летась на Віцебшчыне было зарэгістравана 306 выпадкаў шаленства жыўёл, а таксама адзін выпадак захворвання на шаленства чалавека — жыхара Воршы. Надаўна ў вёсцы Рагазіна Аршанскага раёну была застрэлена шалёна лісіца. І хоць ніводны вясковец па мэдyczнай дапамозу не звязарніўся, рабынкам абвесьці ў вёсцы караніці.

Віктар Лютынскі, Ворша

Шалёна лісіца і под Берасцем

Наш адвіяўсковец Іван Карнялук у сябе ў хляве засыпец лісу. Паводзіла яна сябе ненормальна, не ўцякала. Ён забіў яе вілкам і здаў на аналіз. Выявілася — шалёна. Летась увесень ліса пакусала сабак на суседні чыгуначны будцы. Вакцынаваная аўчарка выхыла, невакцынаваны пучык здох. Старая людзі кажуць, што шаленства заўжды праклянца ўвесну. На майдані памяці такоё паморкі яшчэ не было. Цікава, пі ўлады цяпер дадуць рады бадзяжным сабакам і катам, якіх развязлося да халеры на ва-коных дачах.

А.Карнялюк, Заказанка (Берасцейскі раён)

«НН»: У Столінскую раённую бальніцу паклалі 11 жыхароў вёсак Талмачова і Сямігосьцічы, што контактувалі з шалёнымі жыўёлінамі: карцінам і сабакам.

Ня йдуць у лазню

За мінулы год местачковую лазню, якая належыць жылкамасу, наведалі ўсюго 20 тыс. чалавек. Асноўныя прычыны нізкай папулярнасці гэтай карыснай і патрэбнай для здароўя установы — высокая цена і ўваходнага квітка і вельмі нізкая культура абелгуювання.

Базыль Ліцьвіновіч, Бялынічы

Вербная нядзеля

13 красавіка
каталікі
адсвятавалі
Вербную
нядзелю. У гэты
дзень вернікі^і
асвячалі ў
касьцёлах галінкі
вярбы. Панаваў
урачысты
настрой:
наперадзе
Вялікдзень.
Шматлюдна было
у гэты дзень у
мястэчку Ракаў
(на здымку).

IN MEMORIAM

Зора Кіпель

14 красавіка адышла ў вечнасць Зора Кіпель — літаратуразнаўца, вядомая грамадзкая і культурная дзяячка беларускай эміграцыі, жанчына, імя якой стаіць у адным шэрагу з імянамі Ларысы Геніюш і Натальлі Арсеневінай.

Яна нарадзілася ў 1927 г. у Менску. Скончыла Беларускую гімназію імя Янкі Купалы ў Німеччыне, а затым — Любенскі (Болыгія) і Ратгерскі (ЗША) універсітаты.

Некалькі дзесяцігодзінь дзялі спін. Кіпель працавала ў балтыйска-славінскім аддзеле Нью-Ёрскай публічнай бібліятэцы. Рэдагавала газету «Беларус», была сябрам управы Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтваў Нью-Ёрку, сябрам Амерыканскай асацыяцыі славянскіх даследаванняў.

Разам з мужам Вітаутам Кіпелем уклала храстаматыю ў бібліографію «Беларуская дзяржаўнасць», бібліографічны даведнік.

«Янка Купала і Якуб Колас на Захадзе». Да сялідзеўшчыны прынёсіла беларускую рукапісную літаратуру XVI ст., пераклада на ангельскую мову «Аповесць пра Трышчану».

Сёлета Зора Кіпель была прынятая ў ганаровыя сябры Саюзу беларускіх пісменнікаў. Да сваіх апошніх дзён працавала над устанімі. А пачатку 1990-х спадарыні Зора штогод прыдыхдзала ў Беларусь. Цяпер сюды будзе вітрацца яе душа.

Кожыкі месціцаму, магчыма, ужо прадучываючы, што яе зямнія дні злычынныя. Зора Кіпель пепрадала ўладзімеру Арлову ліст, які можна разглядаць як развітаныне з сябрамі ў калегамі.

Зъ ліста Зоры Кіпель да Ўладзімера Арлова

Я цяпер сур'ёзна занялася пісаньнем успамінаў пра сваё дзяяцінства ў Менску і Крычаве ў 1930-х гадох. Зьдэўсянела на старасыці гадоў, які нарадзіўся ўжо далёка ад Беларусі, у Амэрыцы.

Восі жа, пішучы ўспаміны, перш-наперш услышила патрэба пазнаць сваю сям'ю, і я пачала грунтаваць дасыльстваў сваю спадчыннасць.

Дзяды мае з боку маці — дробная беларуская шляхта з Лагойшчыны. Прадзед — Пётра Раткевіч — пасыла Паўстання 1863 г. быў пазбаўлены шляхоцтва, бо не захадзіў «пакланіцца» расейскаму царю Аляксандру, каб захаваць вернападданнасць і з гэтым шляхецкі стан. Засталіся толькі ўспаміны пра шляхоцтва, калі пасыльны сым'ерцы башкы сыны падзяліліся і мой дзед Язэп Раткевіч пераехаў у Менск у пачатку XX стагоддзя, паведаваў добры дом на ўскрай Менску ў раёне Залатай Горкі. Каля май мама Апалінія Раткевіч пашыла ў царкоўную-прыходскую школу (весь тут наша беларуская талернантасць), у яе школьнікім пасьведчанынам яшча стала «Дочы сыны бывшага дворяніна».

Сям'я бацькі — Савенкі — з нашай славутай Глыбоўчыні. Салідная беларуская праваслаўная сям'я.

У пачатку 1920-х гаду мой бацька пераехаў у Менск, і тут у гэтыя аўдадзеўжайчыя 1920-я гады Савенкі і Раткевічі пазнаёміліся — у беларускім руку, зразумела, і стварылі фактычна першую ў нашым родзе съведамую беларускую сям'ю. Тата, Журналіст-гумарыст, супрацоўнік у газэце «Савецкая Беларусь», мама, пэдагог-выхавальца, працавала ў дзеціні, моладзідзю.

У гэтай сям'і нарадзілася я, Зора Савенак, 75 гадоў таму.

Волі лесу (бóльш таго, накіраванасць) звяляла нашу сям'ю з другой, вельмі падобнай па дому і, да позней ступені, па прафесіях, ды асабіва па беларускасці. — сям'я Еўгінія. Але надышлі такія страсці для Беларусі 1930-я і 1940-я гады, што фактычна выкінулі гэтыя сем'і ў Беларусь.

І гэтак пайстала новая беларуская сям'я — Зора і Вітаут Кіпель, але ўжо далёка ад Беларусі — у Амэрыцы.

Мы ў жыцці стварылі адзінку. У ангельскай мове ёсць вельмі трапнае слова «team». У спорце — гэта каманда, у бізнесе — гэта група. У сям'і гэта, мусіц, найлепші перадаца як адзінка.

Мы маем розныя характеристы і мы не згубілі сваёй індывідуальнасці. Мы дапаўнім адно другага, памагам адно аднаму, у выкладках стрымливам адно другога, камад падтшуроўваем. Мы — неразлучныя. Мы ўсё сае жыццё ададлі БЕЛАРУСКАСЬЦІ.

Як Вітаут любіць гаварыць — працуем для Беларусі па-за Беларусіяй.

Дай нам Божа ўсім — Вам там, нам тут — памыннасці, посыпехаў у нашай шляхотнай працы!

Дзіна Харык

11 красавіка ў менскай бальніцы памерла ўдава габрэйскага паэта Ізі Харыкі Дзіна Матліна (Харык). Было ей пад 90 гадоў. Нарадзілася ў Бабруйску, скончыла габрэйскі пэлтэхнікум, пазнаёмілася з Харыкам у пачатку 1930-х. Як расстралялі му-жу, органы НКУС арыштавалі і яе, назаўжды адараваўшы ад малых Юліка і Давідка. Адбыўлі пакаранніе ў Казахстане, у лагеры для жонак «эрдзінкаў разлімы». У хрушчоўскім адліту яе зрабілі патрэбнай.

Вітрусь Броўка паклапаўшыся, каб яй дала кватэру ў стаціцы. Працавала выхавацельскай у дзіцячым садку, зарадвала бібліятэкай Менскага аўтапарку. Дзінэ на раз прапаноўвалі габрэйскай культуры імя Ізі Харыка. Дзінэ на раз пропаноўвалі габрэйскай культуры імя Ізі Харыка. Дзінэ на раз пропаноўвалі габрэйскай культуры імя Ізі Харыка.

Дзінэ на раз пропаноўвалі габрэйскай культуры імя Ізі Харыка. Дзінэ на раз пропаноўвалі габрэйскай культуры імя Ізі Харыка. Дзінэ на раз пропаноўвалі габрэйскай культуры імя Ізі Харыка.

Дзіна Харык стары скрыпач габрэйскіх міледы, якія яна калісьці гэтак любіла граць на піяніні для сваіх сябров. ВР

18 красавіка

пятніца

● БТ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
 6.10, 7.10 Добры раніць, Беларусь!
 8.10, 18.15 «Лінія абонента», Сэрыял.
 9.15, 17.05 «Тайны Ніра Вулфа», Сэрыял (ЗША).
 10.00 Сад мары.
 10.25 «На скрываннях Зуропы».
 10.50 Кухня КВК.
 11.05, 21.55 «Каралева сэрцаў», Сэрыял.
 12.15, 14.30 Добры дзень, Беларусь!
 13.05 Маст. фільм «Алеся».
 15.20 «Самая кепская ведзьма», Сэрыял для дзяцей.
 15.45 Пачь цудаў.
 15.55 «Глаз глясан!», Сэрыял. Заключная сэрыя.
 16.25 5x5.
 19.10 Маст. фільм «Кветкі правінцыя».
 20.40 Калханка.
 21.00 Панарама. Інфармацыіны канал.
 21.45 Навіны рэгіёну.

22.50 Зона ікс.
 23.15 Гісторыка-прыгоднікі фільм «Атлантыда».

● СТВ

5.00 Музичны канал.
 5.30 «Білбогрі», Тэлесэрыял.
 5.55, 15.55 «Падарожнікі, ці Магутныя райнідзары», Тэлесэрыял.
 6.20, 15.25 «Джым Батан». Мультсэрыял.
 6.50, 15.00 «Новы эшэнізм». Мультсэрыял.
 7.15, 17.55 «Менішчына. Людзі, падзеі, факты».
 7.25, 13.30, 16.30, 19.30, 22.20 «24 гадзіны».
 7.45, 19.50 «СТВ-спорт».
 7.55 «Съеданінне з інай Афанасеевай».
 8.00, 18.15 «Менск і менчук».
 8.05, 22.40 «Таханеўі».
 8.15 Кіно: камедыя «Целеахоўнік і ўдава» ЗША, 1994.
 9.45 «Хаканьне». Дац. фільм.
 10.25 «Гульнівыя рафлексіі».
 10.35 «Пад вуглом 23 з паловай». Дац. фільм.
 11.00, 20.35 «Аўгапанарама».
 11.15 «Самая худоўная гісторыя».
 11.30 «Віно хаканьня», Тэлеканал «Добрай раніцы».
 12.25 «Народ спурца», Тэлегульня.

12.55 «Агенція». Сэрыял.
 13.50, 18.40 «Круглы Ухер». Тэлесэрыял.
 14.35 «ЗБЖ, ці ...». Тэлесэрыял.
 16.20 Мультфільм.

16.45 «Іздыхі». Сэрыял.
 18.05 «Філіпманні тыдзень».
 18.10 «Свяцкая хроніка».
 18.25 «Тама дра».
 20.00 «Рактыўны бокс».
 20.15 «Добры вечар, маленкі...».
 20.50 Кіно: баян «Забі ці памры». ЗША, 2001.
 22.50 «Навіны СНД».

23.40 Кіно: трэйлер «Дзіцячая гульня». Францыя, 2001.

● Першы музичны канал

7.00 «Пад ёмнікі». Інфармацыіна-забавальная праграма ў жывым этары.
 9.00, 16.00 Рухач.
 14.00 «ВІР.онія».
 17.00, 22.10 УльтраMікс.
 22.00 «120/80».
 22.30 «Полкі Першых».
 23.30 МагіMікс.

● АНТ

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.25 Нашы наўны.

8.05 Тэлеканал «Добрай раніцы».

9.05, 19.05 «Зямля хаканьня, зямля на-

дзея».

9.50 Шматсэрыны фільм «Іншае жыцьцё».

10.45, 22.05 «Фабрыка зорак-2».

11.15 Сэрыял «Тайны».

15.40 «Новы дзень». «Рэзкіты будыйскіх манахаў».

16.10 Дэтактыкі Агаты Крысыці «Збытае забойства».

17.05 «Вялікае мыцьце» з Андрэем Малахавым.

18.10 «Самі з вусамі».

18.40 Дац. дэтактык «Хто забіў Ігара Талькова?».

20.00 Час.

21.00 «Полкі шудаў».

23.40 Камедыя «Галіцкая акадэмія» ЗША, 1984 г.

● РТР

8.40 Сэрыял «Тайга».
 9.40, 18.50 Весткі. Дзялжарна часыць.
 10.00, 19.00 Весткі.
 10.20 У пошуках прыгод.

17.50 Аншляг.

19.30 Місяцы час. Весткі — Маскva.

19.50 Дабранач, дэзві!

19.55 Сэрыял «Расейскія амазонкі».

21.00 Ала Гаганова, Лілі Кіркораў, Клара Новікова, Іосіф Кабzon у сувядочным канцэрце.

● Культура

11.15 «Пецярбр-300». «Сумеснае пражыванне». Дац. фільм.
 11.30 ГЭГ.
 11.45 «Графман».
 12.10 Дацічны сансон. «Кентэрвельскі прыўяд», «Хтрава варона». Мультфільмы.
 12.30 «Дагарстэрчыны сывет», «Малоткі монстыры».

● РТР

8.45 Ранішнія пошта
 9.20 «Сто да адага». Тэлегульня.
 10.15 Сам сабе ражысэр.
 11.15 У пошуках прыгод.
 12.10 Клюб сентараў.
 13.00 Весткі.
 13.20 Дац. дэтактык «Съледзства паказала». 1990 г.
 15.00 Чэмпіянат Расеі па футболе. «Спартак—Аланія» (Уладзімір) — «Лікаматыя» (Масква). Жывая трансляцыя на Уладзімірку.

15.10 «Смак».

15.35 Смехапанарама.

11.15 «Сірэбраныя шары».

12.10 «Падарожнікі натураліста».

12.40 «Новы дзень», «Крылья».

13.10 Разумынцы і разумінкі.

13.35 Дыснейскія клубы: «Геркулес».

14.15 «Новы дзень», «Геніі і ліхадзеў».

14.45 Жывая прырода. «Браты па крыві».

19.00 Весткі.

19.50 «Сумленны дэтактык».

20.15 Сусветнае кіно. Авантурная камедыя «Сардэдакі» ЗША, 2001 г.

22.40 Трэйлер «Шэсьць» (Францыя).

2000 г.

22.30 Прэм'ера. Крымінальная драма «Спакушальнік» (ЗША), 2001 г.

● Культура

15.10 Даэн Перамогі войска Аляксандра Неўскага на Чудзім возеры. С. Прапоўдзікі. Кантата «Аляксандар Неўскі».

15.50 «Гербы Расеі».

16.05 «Са столі».

16.30 «Скандал вакол віктарыны», Дац. фільм.

17.30 Весткі.

17.40, 23.00 Навіны культуры.

17.55 Сэрыял «Бандыкі Пецярбург».

18.00 «Сёння» з Тайшынікі.

18.35 «Сабада слова».

19.55 Бавік «Дазвал на забойства».

22.30 «Усе адразу!».

10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня. 10.05 «Нацыянальная басілекса». Рэсль-съездаваніе НТВ.

14.35 Ток-шоу «Прыныціламі».

16.05 Сэрыял «Бандыкі Пецярбург».

17.20 Каманда.

18.00 «Сёння» з Тайшынікі.

18.35 «Сабада слова».

19.55 Бавік «Дазвал на забойства».

22.30 «Усе адразу!».

● Эўрапорт

9.30 Алімпійскі часопіс. Паўтор.

10.00 Вялікі спорт. Трак. Кубак съвету.

Паўтор.

11.00 Снукер. Кубак Эўропы. Мальта.

Паўтор.

12.30, 17.30, 20.00 Цяжкая атлетыка.

Чэмпіянат Эўропы. Грецыя. Паўтор.

14.30 Футбол. Кубок Лібертардэрэс. 11-ы дзень. Паўтор.

16.30 Супэрліх. Чэмпіянат съвету.

Пантыкі. Паўтор.

19.00 Сумо. Басэ. Японія.

22.00 Формула.

22.15 Рэйн. Новая Зэляндія. Агяд.

23.15 Рэйн. Рыд. Туніс.

23.45 Тэніс. WTA. Амэлія Айленд.

Чэрніфнал.

1.00 Экстремальныя віды спорту. Паўтор.

19 красавіка

субота

● БТ

7.00, 12.00, 15.00 Навіны.
 7.15 «Білбогрі». Мультсэрыял.
 7.40 Пачь цудаў.
 7.50 «Сынчыкі».
 8.15 «Самае нервіннае, мама!».
 9.00 Экран Індыйскага кіно. «Падарожнікі да віслечыя», 2-я сэрыя.
 11.05 Алімпія слова.
 11.15 «Сузор'е на дадзей». Нацыянальны тэлевізійны конкурс юных талэнтаў.
 9.40 Экран Індыйскага кіно. «Падарожнікі да віслечыя», 2-я сэрыя.
 11.15 Сад мары.
 11.45 Музыка. «Велікодны пісанкі».
 12.15 «Уса-нармаліна, мама!».
 13.00 «Ваша ятко».
 13.40 Сынчыкі. Духоўная праграма.
 14.05 «Маршрут №...».
 14.10 Сэрыял «Чыста ангельскіе забойства» (Англія). Фільм «Да самай смерці» — 2-я сэрыя.
 15.15 «Касцяпляя». Сэрыял.
 15.40 Сэрыял «Варашца за выхываньне».
 16.30 Кліп-абойма.
 17.10 Драма кананія «Франка» («Беларусьфільм»).
 18.50 Іў Мантан у фільме-прывіты «IP-5» (Францыя).
 21.00 Панарама: падзеі тыдня.
 21.50 Тэлебарометар. Прагн надвор'я.
 22.10 Камедыя «Вясельныя пярэпалахі» (ЗША).

● СТВ

6.00 «Падарожнікі».

6.30 «Літакія пляніта»: «Выратавальнікі» з цыклу «Вынаходкі старажытных».

6.45 «Аўгапанарама».

7.00 «Сынчыкі» з цыклу «Вынаходкі старажытных».

7.30 «Дэніс-непаседа». Мультсэрыял.

8.00 «Літар Пэн». Мультсэрыял.

8.25 «Хілкіф». Мультсэрыял.

8.50 «СТВ-спорт».

9.05 «Менск і менчук».

9.15 «Партрэт у інтэр'еры».

9.30 «Аўгапанарама».

9.50 Кіно: пригоднікі фільм «Джуманіджа». ЗША, 1997.

● Першы музичны канал

8.00, 13.45 Рухач.

12.00 «Чарнасыль».

13.00 «Па Fashіon». Модная праграма.

17.00 Музыка.RU.

18.00 УльтраMікс.

23.00 МагіMікс.

● АНТ

8.00, 12.00 Навіны.

8.20 Армейскі магазын.

8.50 Дыснейскі-клуб: «Легенда на Тараўні».

9.15 «У сведзе жывёт».

10.00, 14.00 Навіны (з субтрыпамі).

10.15 «Падарожнікі настакі».

10.35 Пакуль усе дома.

11.15 Догшоў.

12.10 «Новы дзень». «Каралі съмеху».

13.00 «Лічынія».

13.30 «Дэніс-непаседа».

13.40 «Лічынія».

13.45 «Дыснейскі-клуб».

13.50 «СТВ-спорт».

13.55 Дыснейскі-клуб: «Геркулес».

14.15 «Мадар смаку».

15.15 «Куміры».

16.25 «Экірды» «Вялікага мыцьця».

Спэцыяльны выпуск.

● СТВ

5.30 Музичны канал.

6.30 «Літакія пляніта»: «Выратавальнікі».

Дак. фільм.

7.30 «Дэніс-непаседа». Мультсэрыял.

8.00 «Літар Пэн». Мультсэрыял.

8.25 «Хілкіф». Мультсэрыял.

8.50 «СТВ-спорт».

9.05 «Менск і менчук».

9.15 «Партрэт у інтэр'еры».

9.30 «Аўгапанарама».

9.50 Кіно: пригоднікі фільм «Джуманіджа». ЗША, 1997.

● АНТ

8.00, 12.00 Навіны.

8.20 Армейскі магазын.

8.50 Дыснейскі-клуб: «Легенда на Тараўні».

9.15 «У сведзе жывёт».

10.00, 14.00 Навіны (з субтрыпамі).

10.15 «Падарожнікі настакі».

10.35 Пакуль усе дома.

11.15 Догшоў.

12.10 «Новы дзень». «Каралі съмеху».

13.00 «Лічынія».

13.30 «Дэніс-непаседа».

13.40 «Лічынія».

13.45 «Дыснейскі-клуб».

13.50 «СТВ-спорт».

13.55 Дыснейскі-клуб: «Геркулес».

14.15 «Мадар смаку».

15.15 «Куміры».

16.25 «Экірды» «Вялікага мыцьця».

Спэцыяльны выпуск.

● СТВ

5.30 Музичны канал.

6.30 «Літакія пляніта»: «Выратавальнікі».

Дак. фільм.

7.30 «Дэніс-непаседа». Мультсэрыял.

8.00 «Літар Пэн». Мультсэрыял.

21 красавіка панядзелак

● БТ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніця, Беларусь!
9.10, 17.05 «Тайны Ніра Вулфа». Сэрыял (ЗША).
10.05 Пляніст АРТ.
10.30 Кліп-абойма.
11.10, 21.55 «Каралева сэрца». Сэрыял.
12.15 Панарама: падзе тыдня.
13.05 Тэлебаромэтар. Прагноз надвор'я.
13.20 Даэтктыу «Пастка для адзінокага мухчынча».
15.15 «Не звязай!». Тэлеканал для дзяцей.
15.45 «Сузор» е надзея. Нацыянальны тэлевізійны конкурс юных талентаў.
16.10 Мультиклوب.
18.15 «Люблюе Богам месца: супречна граз гайд». Відзіфілм АТР.
18.35 З дакладных крыніц.
18.50 Камэдый «Карты, гроши, даа

ставлы».
20.40 Кальханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.45 Навіны рэгіёну.
22.50 Зона Ікс.
23.15 Начная размова.
0.15 Мэлідрама «Такі прыгожы букет».
● СТВ
5.00 Музычны канал.
5.30, 14.35 «Біліборг!». Тэлесэрыял.
5.55 «Паўэр рэйнджэр», ц Магутны рэйнджэр». Тэлесэрыял.
6.20, 15.55 «Дым батан». Мультсэрыял.
6.50, 15.00 «Новы эшманэн». Мультсэрыял.
7.15, 17.55 «168 гадзін». Інфармацыйна-аналічная праграма.
8.00 «Менск і менчукі».
8.05, 23.15 «Тэхнолéгія».
8.15 Кіно: бавік «Забі ў памры». ЗША, 2001.
9.45 «Сέньня — Аляксей Дудараў». Дак. фільм.
10.00 «Сельская хроніка».
10.20 «Вар’які съвет». Дак. фільм.
11.30 «Віно каханыя». Тэленавэла.
12.25 «Народ супраць». Тэлегульні.
12.55 «Сыненкі дух Алтая». Дак. фільм.

13.30, 16.30, 19.30, 22.55 «24 гадзіны».
13.50, 18.40 «Круты ўскер». Тэлесэрыял.
16.50 «Начальнік каруселя». Камэдыйны сарыня.
17.55 «Меншына. Людзі, падзея, факты».
18.05 «Партрат у інтэр’еры».
18.20 «Арт-экспрэс». Культурныя наўяністы.

19.50 Ствалы: «Зямля каханыя, зямля надзея».

9.05 Контыры.

9.45 Баявік «Улада агню». Вялікабрытанія-Ірландыя-ЗША, 2002 г.

11.25 Дысьнай-клуб: «Пералынак». 15.20 «Шыкальнікі». Ноуэй каўчэг.
15.45 «Дылан». Аль Жырадо.
16.15 Салдаты свободы: «Вызваленне Кіева».

17.00 «Вілікеа мышыц».
18.00 Чалавек і закон.

19.00 Чакай мнене.

20.00 час.
21.00 Ток-шоу «Выбар».

21.45 «Апошні герой»-3.

23.05 Тайнія стадэздзяя. «Замах на правадыў».

23.45 «Фабрыка зорак»-2.

0.05 Даэтктыу «Глуманьне». СССР, 1991.

● РТР

17.50 «Камісар Рэкс». Тэлесэрыял.

18.50 Весткі. Дзяжурная часць.

19.00 Мясяцоў час. Весткі — Масква.

19.30 Мясяцоў час. Весткі — Масква.

● Першы музычны канал

● АНТ

● РТР

● НТВ

● Культура

● СТВ

● АНТ

● РТР

● НТВ

● Культура

● СТВ

● АНТ

● РТР

● НТВ

● Культура

● СТВ

● АНТ

● РТР

● НТВ

● Культура

22 красавіка аўтарак

● БТ

6.00, 7.00, 8.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
6.10, 7.10 Добрай раніця, Беларусь!
8.10, 18.15 «Лінія абароны». Сэрыял.
15.15 «Самая кепская ведымя». Сэрыял для дзяцей.
15.45 Піць цудаў.
15.55 «Бакон шапкіны». Анимацийны сэрыял. 1-я сэрыя.
16.20 5x5.
17.00 Кліп-абойма.
17.05 «Тайны Ніра Вулфа». Сэрыял (ЗША).
19.05 Драма «Мэрылін Манро» (ЗША—Канада), 1-я сэрыя.
20.40 Кальханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.45 Навіны рэгіёну.
21.55 «Каралева сэрца». Сэрыял.
22.50 Зона Ікс.

5.30, 14.35 «Біліборг!». Тэлесэрыял.
5.55, 15.55 «Паўэр рэйнджэр», ц Магутны рэйнджэр». Тэлесэрыял.
6.20, 15.25 «Дым батан». Мультсэрыял.
6.50, 15.00 «Новы эшманэн». Мультсэрыял.
7.15, 17.55 «Меншына. Людзі, падзея, факты».
7.25, 13.30, 16.30, 19.30, 22.40 «24 гадзіны».
7.45, 19.50 «СТВ-спорт».
8.05, 22.40 «Тэхнолéгія».
8.15 Кіно: бавік «Хуткасыць-2: Аўтапіліт». 1-я сэрыя.
10.15 «Софія Палаціна». Відзіфілм.
10.25 «Гульняны ракфлекс».
10.35 «Пад вуглом 23 з палавай». Дак. фільм.
11.00, 20.35 «Аўтапанарама».
11.20, 20.35 «Закон і кримінал».
11.30 «Віно каханыя». Тэленавэла.
12.25 «Народ супраць». Тэлегульні.
12.55 «Агенцтва». Камэдыйны сарыня.

20.50 Кіно: камэдия «Камэдия строгага разуму».
20.50 «Навіны СНД».
23.05 «Чарнобыль». Асуджаная АЭС». Дак. фільм.
23.35 Кіно: драма «Наши Каледы». ЗША, 2001.

● Першы музычны канал

7.00 «Дады ёнікін». Інфармацыйна-забаўлальная праграма ў жывым эфры.

9.00 «120/80».
9.10 Рука.
14.00 «ІнтарАктыў».
16.00 «20-ка Першых».
17.00, 19.40 УльтраMікс.
19.30 People-mix.
23.00 MіgraMікс.

● АНТ

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.35 Навіны наўяністы.

8.05 Тэлеканал «Добрай раніцы».

9.05 Аўтанічная драма «Кароткая гуль».

10.35 «Дзесяця сямёротных акул». 1-я сэрыя.

11.25 «Добры дзень, доктар!».

12.20 «Менск і менчукі».

12.25 «Народ супраць». Тэлегульні.

12.55 «Дынсы-клуб: «Лойд у космасе».

13.00 «Дзівныя сказкі». Сны і мроя.

15.05 «Формула ўлады». Прэзыдэнт

● АНТ

● РТР

● АНТ

23 красавіка серада

● БТ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
6.10, 7.10 Добрай раніця, Беларусь!
8.10, 18.15 «Лінія абароны». Сэрыял.
9.10, 17.05 «Тайны Ніра Вулфа». Сэрыял (ЗША).
10.00 «Съявяй, душа!». Фальклёрныя калекцыі Слуцкай рапуёні.
10.25 Задарожье. Тэлемасіс.
10.55 Сола для дзобантана. А.Хітрык (актрыса).
11.05, 21.55 «Каралева сэрца». Сэрыял.
12.15, 14.35 Dobryi dzen'. Belarus.
13.05 Mэлідрама «Хаканіе зямніе».
14.45 «Маска — Менск». Анимацийны сэрыял для дзяцей.
15.20 «Самая кепская ведымя». Сэрыял для дзяцей.
15.45 Піць цудаў.
15.55 «Бакон шапкіны». Анимацийны сэрыял. 2-я сэрыя.
16.20 5x5.
17.00 Кліп-абойма.
17.05 Драма «Мэрылін Манро» (ЗША—Канада), 2-я сэрыя.
20.40 Кальханка.

21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.45 Навіны рэгіёну.
22.50 Зона Ікс.
23.15 Спартыўная гімнастыка. Адкрыты чэмпінат Беларусь.
23.55 Начныя этап.

21.00 «Груты ўскер». Тэлесэрыял.
21.20 «Другое дыханье». Камэдія.
21.30 «Плянты людзей». Заключніца.
21.40 «Артаграфія». Славянскі ворадар Дар'я Чарнікай.
21.50 «Гульняны рагбіекс».
21.55 «Менск і менчукі».
22.00 «Дынсы-клуб: «Зэнт»». ЗША, 1996.
22.10 «Навіны СНД».
23.00 «Залатая дзясятка Беларускай спорту».
23.15 Кіно: трэлер «Сем дзён са сімсіер».

● Першы музычны канал

7.00 «Дады ёнікін». Інфармацыйна-забаўлальная праграма ў жывым эфры.

9.00, 16.00 Рука.
17.00 «Музычны фост». Відзіфілм.
17.25 «Дынсы-клуб: «Зэнт»». ЗША, 1997.
18.00 «Гульняны рагбіекс».

18.20 «Аўтапанарама».

18.30 «Лічбавы дам».

18.45 «Гульняны дом».

18.50 «Гульняны рагбіекс».

19.00 «Аўтапанарама».

19.15 «Дынсы-клуб: «Зэнт»». ЗША, 1997.

19.30 «Лічбавы дам».

19.45 «Гульняны дом».

19.55 «Дынсы-клуб: «Зэнт»». ЗША, 1997.

20.00 час. Спартыўная гімнастыка.

20.15 «Софія Палаціна». Відзіфілм.

20.30 «Лічбавы дам».

20.45 «Гульняны рагбіекс».

20.55 «Дынсы-клуб: «Зэнт»». ЗША, 1997.

21.00 «Дынсы-клуб: «Зэнт»». ЗША, 1997.

21.15 «Дынсы-клуб: «Зэнт»». ЗША, 1997.

24 красавіка чацьвер

● БТ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
6.10, 7.10 Добрай раніця, Беларусь!
8.10, 18.15 «Лінія абароны». Сэрыял. Заключніца.
9.15, 17.05 «Тайны Ніра Вулфа». Сэрыял (ЗША).
10.00 «Касыяп». Пазнавальны сарыня.
10.55 Музэм. «Велікоднія пісанкі».
11.10, 21.55 «Каралева сэрца». Сэрыял.
12.15, 14.40 Dobryi dzen'. Belarus.
13.05 Кінараман «Лёс». Частка 1-я.
15.20 «Самая кепская ведымя». Сэрыял для дзяцей.
15.45 Піць цудаў.
15.55 «Бакон шапкіны». Анимацийны сэрыял. 3-я сэрыя.
16.20 5x5.
17.00 Кліп-абойма.
17.15 Сарыял «Зала чаканыя». 1-я сэрыя.
18.15 Сарыял «Касыяп». Пазнавальны сарыня.
19.10 Крымінальная камэдія «Ўрыга». Тэленавэла.
20.40 Кальханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.45 Навіны рэгіёну.

22.50 Зона Ікс.
23.15 Начныя этап.

0.15 Камэдія «Прыгажунчы Джо» (ЗША).
● СТВ
5.00 Музычны канал.
5.30, 14.35 «Біліборг!». Тэлесэрыял.
5.55, 15.55 «Паўэр рэйнджэр», ц Магутны рэйнджэр». Тэлесэрыял.
6.20, 15.25 «Дым батан». Мультсэрыял.
6.50, 15.00 «Новы эшманэн». Мультсэрыял.
7.15, 17.55 «Меншына. Людзі, падзея, факты».
7.25, 13.30, 16.30, 19.30, 22.25 «24 гадзіны».
7.45, 19.50 «СТВ-спорт».
7.55 «Тэхнолéгія».
8.05, 22.35 «Тэхнолéгія».

8.15 «Дзівныя сказкі».

8.15 «ІнтарАктыў».

16.00 Рука.
19.00 «Гульняны рагбіекс».

19.30 People-mix.

20.30 Mэлігі Mікс.

● АНТ

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.10 Навіны наўяністы.

8.05 Тэлеканал «Добрай раніцы».

9.05, 19.00 «Зямля каханыя, зямля надзея».

19.45 «Дружнай сямёйка».

19.55 «Дынсы-клуб: «Зэнт»». ЗША, 1997.

20.00 час. Спартыўная гімнастыка.

● РТР

8.00 «Груты ўскер». Тэлесэрыял.

8.15 «Зямля каханыя, зямля надзея».

9.15 «Дынсы-клуб: «Зэнт»». ЗША, 1997.

9.30 «Лічбавы дам».

9.45 «Дынсы-клуб: «Зэнт»». ЗША, 1997.

9.55 «Дынсы-клуб: «Зэнт»». ЗША, 1997.

● СТВ

22.50 Зона Ікс.

0.15 Камэдія «Прыгажунчы Джо» (ЗША).

● АНТ

8.00, 10.00 «Фабрыка зорак-2».

15.15 «Расейскі «Шаті»».

16.40 «Геніі ліхадзе».

16.50 Салдаты свободы: «Забіць Цітлін».

17.00 «Вілікія мышыц».

18.10 «Салікаманірана».

20.00 час.

21.00 «Асноўныя інстыкты».

21.25 Эдвард Радзінскі. «Аляксандар II. Чашы».

21.35 «Дынсы-клуб: «Зэнт»». ЗША, 1997.

22.00 час.

22.25 Эдвард Радзінскі. «Аляксандар II. Чашы».

«Рок-каранацыя»: прысьвячэнне Мулявіну

15 красавіка быў зацверджаны
спискі намінантага на сёлетню
«Рок-карону» і створаны Статут
Каранацыі — правілы адбору
кандыдатаў на прызы.

Паводле іх, галоўную карону цяпер
ня можа атрымачыць супольны праект ці
кампілация — ні зборнік БМА, ні
«Personal Depeche» пераможцам ў на-
мінациі «Выкананца году» яшчэ стане.

Ва ўсіх асноўных намінатах фігу-
руе Лявон Вольскі. На галоўны прыз
прэтэндуюць «NRM», «Крамбамбуля» і

«Палац», на альбом году — «Дом куль-
туры» «NRM», «Журавы» «Гройцы» ды
«Чужкія дзеўкі» «Палац», на «Найлеп-
шы кляп году» — «Абсэнт» «Крамбам-
буля», «Юность» «Ляпіса Трубіцкага» і
«Калыханка» Сашы з Сірожам.

Намінанты на «Песень году» мусілі
мець пастаўную рататыцы ў FM-этэры
— гучаль хоць цігам двух тыдняў раз
на дзень. Тому выбар быў невялікі: «Аб-
сэнт» («Крамбамбуля»), «Ляпіса» («Ім-
пэт») і «Віз-дэйзін» («J-mors»).

«Personal Depeche» мае шанцы толькі
у намінациі «Прадусар году». Тут Ха-
ладзінскі, Макараў і Старповіч — ства-
ральнікі «нашых дэпазітаў» — будучы
спаборнічча з Ганнай Вольскай, пра-

дусаркай «Крамбамбуля», і Арынай Вя-
чоркай — Віталем Супрановічам, што
зрабілі яві «Легенда Вялікага Кін-
ства». «Падзею году» аддадзе без вары-
яняту Першаму музычнаму канцэрту.

Ня будзе сёлета намінатора «Рок-кни-
зэўна» і «Музыка году», яны вычарпалі
сябі. Затое ўручань прыз найлепшаму
рэгіянальному выкананцу. У намінацию
«Адкрыццё году» вядомыя музыкі ця-
пер дапускіца на будуть. Ні «Крам-
бамбуля», ні Памідораў з «Святам
пакрадзеннем», ні «Грацкія» Піта Пау-
лава шанцай тут не маюць. Ці розніму-
юць новыя правілы самы буйны рок-
фест — пабачым 25 красавіка ў КЗ
«Менск».

Сяргей Будкін

Шмат хто з рок-музыкаў
крытыкаваў ранейшую
канцепцыю «Рок-
каранацыі»

Вайханская зас্পявала па-беларуску

Барыс і Галіна Вайханская
ўпершыню зас্পявала па-беларус-
ку. На канцэрце 15 красавіка
ў тэатры Янкі Купалы расейска-
моўныя барды выконвалі песні
на верши Уладзімера Караке-
віча, Георгія Ліхтаровіча, а так-
сама уласныя песні Б. Вайхан-
скага ў перакладзе Г. Ліхтарові-
ча. Апроч таго, гучалі песні ра-
сейскі і французскіх бардаў. Як
адзначыў бард, «мы з Галінай га-
нарыймі, што змаглі пераступіць
нейкую мяжу і зас্পявала на ві-
лікай беларускай мове».

Творы Б. Вайханскаага ўжо гу-
чали ў беларускамоўным ата-
чэнні: у 1980 г. ён стварыў му-
зыку да казкі Р. Кілінга «Кот,
які гуліў сам на сабе», пастай-
ленай Купалаўскім тэатрам. Ад-
нак першыя спробы расейска-
моўных бардаў «адантавацца» ў
беларускай культуры адбыліся
толькі на початку 90-х. У пры-
ватнасці, тады напісалі свае
першыя песні па-беларуску
Алені Казаніца.

Эта ўжо на першыя выпадак
(напр., Кулінковіч), калі творца
лічыць, што найлепші самавы-
віца ён можа па-беларуску, а
не-расейскі.

AIII

далі нашыя ўсходнія суседзі», — тлумачыць У. Арлоў.

Аўтары не адмаўляюцца ад плянай
перавыдання кнігі па-расейску. Але —
толькі пасыла рэзілізы беларускага
выдання. «Краіна Беларусь», нягле-
дзяячы на высокі кошт (каля 40 тыс. у
кнігарнях) і ніштаваны наклад (5 тыс.
асобнікаў), мае ўсе шанцы хутка ра-
зысціцца. Гэтаму спрыяюць паліграфіч-
ныя характеристыкі кніг, апублікаван-
най на мелаванай паперы ў славацкай
друкарні «Neografia». «Каб знайсці
друкарню, я злаздзіў глянцэр», — кажа
З. Герасімовіч. — У Беларусі вельмі
пяцька дасягнуць такой якасці, яи здол-
елі бы зрабіць які-небудзі аўтар. Як
адзначыў У. Арлоў, «Славацкая друкарня «Neogra-
fia» — найлепшая ва ўсходнім Эў-
ропе: зъ ёй працуюць немцы, палакі і
нават славацкіе ангельскіе выдавецтва
«Dorling Kindersley».

З. Герасімович бачыць у падобных
праектаў вялікую будучыню: «Надалі
варты было бы выдаваць гэткія ж якас-
тныя, але меншыя аб'ёмам кнігі — ста-
ронак на 90 — вузейшай тэматыкі:
гісторыя рыцарства, напрыклад».

У нас ўрэпейская гісторыя. «Краіна
Беларусь» — доказ, кій немагчыма
абергнуць, маркуючы аўтары.

Адам Воршыч

Удакладненне

Прызначаная на чацвер прэзэнта-
цыя кнігі «Краіна Беларусь. Ілюстра-
вана гісторыя» не адбылася з прычыны
адмовы Нацыянальнай бібліятэki
у арнізе запі.

Адмененая выставка «Ў краіне
Вялікай Мядзведзіці», пры-
свячаная творчасці Сяргея
Пясэцкага, што мелася адбыцца ў
Нацыянальнай бібліятэki.
Афіцыйная тлумачэнне — зала
занятая. Але, хутчэй, адміністра-
ціяю напалахала асоба Пясэц-
кага — крыміналіста, кантраба-
ндиста і ўздзелніка беларус-

кай антысавецкай партызанкі.
Гэта ўжо трэцяя за апошнія паў-
месяці адмова Бібліятэki ў
правядзенні кніжных прэзэнта-
ций. Адмовілі таксама ахвот-
ным прэзэнтаваць кнігі «Краіна
Беларусь. Ілюстраваная гісто-
рыва» Арлова ды Герасімовіча і
«Шэўды ў гісторыі і культуры
беларусаў» Катлярчука.

Вышыцай №2 незалежнага
часопісу для маладых сем'яў
«Дамініка». У нумары: дзеци,
дом, каханье, канкты зь
беларускамоўнымі сем'ямі ды
іншымі тэмамі. Пытайцяся ў
рэдакцыі «Дамініка»,
незалежных распавядюснікаў і
праз «Кнігі—паштай».

Т. для даведак: (8-0296) 43-

57-33, а/с 333, 220050,

Менск, exlibris@tut.by,

гледзішь таксама ў Internet:

<http://exlibris.cjb.net>

твояр... тканину абажура. На вы-
ставе спрэзентаваная калекцыя
«Артыст» — пяць лямпаў італьян-
скага дизайнера архітэктара
Мікеle дэ Люкі, абажуры для якіх
выкананы менавіта Лявон Тарасевіч.
Пра гэтую выставу, што мае назыву
«Лявон Тарасевіч сустракаецца з
Мікеle дэ Люкі», напісаны наўбій-
найшы італьянскі штодзённік
«Corriere della Sera».

Лявон Тарасевіч задаволены вы-
ставай. «Мне далі ў карыстаньне
ёсць галерэю, — кажа ён. — Ну,
хіба акрамя пяці пастамэнтаў, на
якіх стаілі лямпы Мікеle дэ Люкі.
Але я і ў іх стварэнні паўдзельні-
чаў. Лямпы па частках прывезвалі
да мене ў Валілы (веска на Белас-
точчыне, дзе ён жыве. — **НН**), а
я зрабіў для іх абажуры».

Слова «абажуры» этымалічна
абазначае заінічэнне, заімненне
съягта. Тому Лёнік Тарасевіч вы-
рабіў заслонкі, кожная з якіх мае
дэвяць паверхні, і на кожнай намалы-
вания пэйзажы. Яны падзеленыя
яшчэ на чатыры часткі. Камбіна-

цыя з ультрамарынам дазволіла ад-
шукать эфект, які часам назіраецца
надвячоркам: рэчы, якія былі цём-
ныя днём, робяцца съветлымі, як на
нэгатыве. Падобнае і ў лямпах: уль-
трамарын дазволіў робіць сцяглішы, а
іншыя колеры гаснуць.

Лявона Тарасевіча з Мікелем дэ Люкі
малчыць не толькі мастактва, але і
захапленне птушагадоўляй. Мікеle
вучыўся дызайну на курсах фэр-
ме, а Тарасевіч відомы як апантаны
гадавальнік экзатычных птушак.

AK

Выставка Тарасевіча ў Міляне

У мілянскай галерэі «Lawrence
Rubin» ніколі не было калёнаў.
Тыдзень таму іх пабудавалі.
Для чаго? Каб Лявон Тарасевіч
іх размаляваў.

І яи толькі калёны — Тарасевіч
аздобіў самі сцены галерэі розна-
каляровымі гарызантальнымі палос-
самі, што ствараюць фон для на-
мінациі ягоных працаў. Апрача
тынку ды халасцінку, Тарасевіч
вырашыў скарыстаць для сваіх

Моўнай палітыка ў Швэцыі

Сучасная Швэція лічыцца самай ангельскамоўнай (апроч Вілікабрытаніі ды Ірландіі) краінай Эўропы. Па-ангельску ў Швэціі добра размалюшоць амаль усе: 70-гадовай багуя ў краме, электрык жыўліўбай канторы, прыблізілік мэтро. Хоць перад вайною Швэція была краінай з другой нямецкай мовай школы і науки. Алаіза Пашкевіч-Цётка, якая ў 1914 г. прышла ўсю Швэцію пешшу, гаварыла з людзмі па-нямецку.

Але пасля 1945 г. лідэрамі савету зрабіліся ЗША ды Вілікабрытанія. І швэды першымі ў Эўропе пераарыентавалі сыстэму адукцыі з нямецкай на ангельскую мову. Апошнія зрабіліся абавязковай мовай школы, роўнай на гадзінах выкладання з швэдзкай. Яна ж сталася другой мовай універсітэцкай адукцыі. Дапамагло і тэлебачанне: усе ангельскамоўныя праграмы, у тым ліку дзіцячая анимация, ідуць на мове аргынгала з швэдзкім субтрытам. Даёцца з 5—10 гадоў гуляючыя вывучаючыя размойную ангельскую.

Таму на пачатку 1960-х, калі амэрыканскі бізнес прыйшоў ў Эўропу, значная частка інвестыцый была ўкладзеная менавіта ў Швэцію. Спрыяла адсутнасць мўнага бар'еру. Свабодные валоданні ангельскай мовай адчынілі швэдзкім бізнес-суб'ектам шлях да сусветнага рынку. Сучасная Швэція — унікальны прыклад малай краіны, якая мае вялікі бізнес. Ангельскамоўнцы дазволілі не перакладаць на швэдзкую тысічы новаковых книжак, што заіяслявчыя вялікую эканоміку, агрэгаты ўніверсітэцкія і адкрытыя ўсе ўніверсітэты.

У краіне ёсьць чатыры гістарычныя меншасці: саамі (три моўніны групы), фіны, швэдзкія фіны («Tongnedal Finish»), жыды. Усе меншасці маюць рэзільванне права на дзяржаўную школы з выкладаннем усіх предметаў на роднай мове. Універсітэты ўзмоўлі ўсіх іммагінасць атрымаць вышэйшую адукцыю.

У месцах кампактнага пражывання ўніверсітэтаў фіна-вугорскай групы (пойнач краіны, правінцыя Нур-Ботэн) усе ўрадоўцы, апрош швэдз-

кай, абавязаныя бездакорна ведаць мову меншасці і адказваць на ёй, калі пытаюцца. Дзяржаўная дакументацыя, пошта, шпітал, вулічныя і дарожныя шыльды таксама дзвілюмоўныя.

Ды сама швэдзкая мова мае дыялекты. Ня дзіва: шыльнасць на сельніцтве невялікая, лініштафт складаны, гаспадарка — спрадвеку хутарская. Дыялект «скон» розныцца ад нарматыўнай мовы, як украінскае ад беларускай.

Да 1960-х състэмама адукцыі працавала ў кірунку ўніфікацыі, але потым швэды вырашылі, што гэта не дэмакратычна. Таму сёньня на практицы існуе толькі алізная пісмовая мова. На родных дыялектах штодзённа ў пайсюль гаворыць на толькі лод паспаліты, але і палітыкі, журналисты, дыктары тэлебачання. На думку філіяляту, менавіта гэтася багацце ў разнастайнай забясьпечвае росквіт мовы.

Першымі эмігрантамі ў Швэцію былі (XIII—XVII ст.) немцы, галандцы і большія гільдії. Пасля другой сусветнай вайны туды ўцяклі эсманы і латышы. У 1960—70-я на прашу ехалі фіны, грекі, югаславы, паўднёвамаўрыканцы.

У Швэціі кожны эмігрант мае права вывучаць два гады ў спэцияльнай школе швэдзкую мову. А поўным удасканаліваша ў бісплатных вечаровых школах для дарослых. Усё гэта — за дзяржаўныя кошты. Дзяцкі новых эмігрантаў вывучаюць мову ў спэцыяльной падрыхтоўчай класе.

Зь іншага боку, урад фінансуе дзеяніе меншасці нацыянальных суполак. У Стакгольме, дзе жыве большасць эмігрантаў, прымаючыя тэлеканалы асноўных этнічных груп (Фінляндия, Грызны, Ірак, Чылі, Турцыя, Іран, Сэрбія, Харватыя, Конга, Польшча, Расія і д.).

Ва ўсіх бібліятэках можна замовіць кніжкі на роднай мове, пачаткоў газеты. Урад гарантуюць кожнаму вучню па жаданні басцькоў бісплатныя дадатковыя ўрокі роднай мовы.

Сёньня ў швэдзкіх універсітэтах вывучаюцца ўсе дзяржаўныя мовы Эўропы, апрош беларускай.

Кожная эмігрантка супольнасць мае права адчыніць нацыянальную школу. З 1613 г. у цэнтры гораду спрэчна дзеянічнае наемецкая школа, тамсама месціцца школы старых эміграцый (эстонская, грэцкая і г.д.). Новыя эмігранцікі супольнасць (польская, расейская) адчынілі за апошні час школы на ўскрэдку места.

Сядрод славянскіх эмігрантаў ў Швэціі занепадае кірлыца. Ад яе адмовіліся нават мясцовыя сэроўбы — перайшлі на харвацкую лацінку. Асноўная прычына — Інтэрнэт. Лашціка дамінует ў Сусветнай вайне. Нават расейцы пішуть электронныя лісты, карыстаючыся нязручнай амэрыканскай систэмай, дзе адзін гук «ши» перадаюць адразу чатыры літары. Дарчы, і афіцынае. Расея пачала распрацоўку праграмы перахаду на лацінку. Кіраўнік праекту акаадэміі Сяргей Арутюнов аўтартына заяўві, што гэта адбудзеся праз 20 гадоў.

Калі працягнёш з камп'утарам у час глябализаціі-ангелізацыі, прырасташі да дамінонага шырфу. Гэты тэкст лашцік я набраў бы ўдвая хутчэй.

Швэдзкая грамадзтва досьць атгэстичнае. Але калісці менавіта ролігійны стан мнона паўплывае на лёс мовы. Швэція — лютэранская краіна, якая ўжо ў першай палове XVI ст. замацавала родную мову ў царкве і дзяржаўнымі справадаўстве. Менавіта таму швэдзкая выдатна распрацаўненая ў новаковых і літаратурных сэнсах. З часу караля Густава III (канец XVIII ст.) у краіне дзінчайнае свабода вераўзнанін дзеяя эмігрантаў. Ад 2000 г. швэдзкая царква на ёсць адзінай царквой швэдзлага народу і дзяржавы. Сёньня ў Стакгольме багата касыёліў з польскай, харвацкай, гішпанскай мовамі і мішы, грэцкіх, сэрбскіх, эстонскіх ды расейскіх (манархічных і маскоўскіх) праваслаўных цэрквяў, мячэтай, ёсць і украінскі грэка-каталіцкі храм. У кожнай нацыянальнай пары ізраільскія іудеи, якія засялілі краіну ў 1940-х, але яшчэ не заснавалі сваю сінагогу.

Калі працуеш з камп'утарам у час глябализаціі-ангелізацыі, прырасташі да дамінонага шырфу.

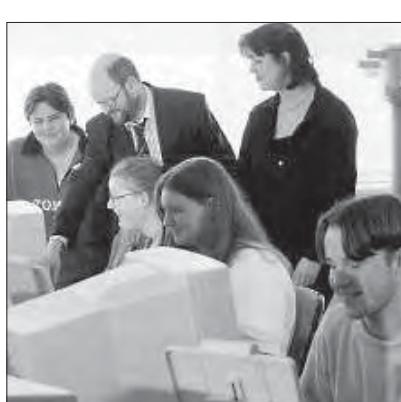
Біблійны інстытут выдаў Святое Пісмо на большасці літаратурных мовай съвету (у тым ліку па-беларуску).

Ужо ў гімназіі (адпавядзе беларускім 10—11 класам) швэдзкім вучням прапануецца для дадаткова-га вывучэння сіліз з 5—6 мовамі. Ва ўніверсітэце кожны студэнт можа выбраць любую замежную мову. Дарэчы, ВНУ ў Швэціі дзяржаўныя, научванные бісплатныя, уступныя экзамены адсунічаюць (конкурс атэстатаў, каб не было глебы для каруціц). Студэнты атрымліваюць добрую стыпэндыю, маюць право на дзяржаўную беспраектную пазнанку, якую вяртаюць цагам жыцця. Абавязковыя для вывучэння навітнікі не займаюць усяго часу. Астатнія — вольныя выбар. Студэнт можа штудаваць камп'утарныя тэхналогіі разам з цылінтымі правамі і афіцынай лісты пісаліса і абвішчалісць па-беларуску, нешта зварухнулася б. Траба зразумець, што толькі вывучаючы чатыры ўніверсітэцкія гады беларускую мову, культуру і гісторыю, швэдзкі (іншы замежны) студэнт можа стаць спэцыялістам па Беларусі і дадэлі прафесійна працаўца на калісці абедзівью краінай. Амаль уесь спектр адноснай паміж Эстоніяй і Швэціяй рухаюць сёньня выпускнікі дэльвіх швэдзкіх каледжаў эстонизнаўства. Швэція ж спэцыялісты па Беларусі сканчали туѓыши факультэт расязнаўства.

Засікаўленасць беларускай мовай у швэдзкім грамадзтве ёсьць. Кнігі пра нашу краіну Шэля Абрагамсана і Ў. Барбары Торківіст-Плева разышліся вельмі хутка і сёлілі перавыдадзенія. Але швэды ня могуць выдаткоўваць грошы на вывучэнныя мовы, якака не існуе ў палітычнай състэмі краіны і якой не карыстаецца рэальная ўлада ў бізнес. Калі б хоць афіцыйныя лісты пісаліся і абвішчалісць па-беларуску, нешта зварухнулася б. Траба зразумець, што толькі вывучаючы чатыры ўніверсітэцкія гады беларускую мову, культуру і гісторыю, швэдзкі (іншы замежны) мовай.

Сёньня ў швэдзкіх універсітэтах вывучаюцца ўсе дзяржаўныя мовы Эўропы, апрош беларускай. Студэнты можа штудаваць камп'утарныя тэхналогіі разам з цылінтымі правамі і афіцынай мовай. Студэнт можа стаць спэцыялістам па Беларусі і дадэлі прафесійна працаўца на калісці абедзівью краінай. Амаль уесь спектр адноснай паміж Эстоніяй і Швэціяй рухаюць сёньня выпускнікі дэльвіх швэдзкіх каледжаў эстонизнаўства. Швэція ж спэцыялісты па Беларусі сканчали туѓыши факультэт расязнаўства.

**Андрэй Катлярчук,
Стакгольм**

Калі працуеш з камп'утарам у час глябализаціі-ангелізацыі, прырасташі да дамінонага шырфу.

НА ТЫДНІ

Вугоршчына, Мальта далучаюцца да ЭЭ

на замежных пашпартах.

Рэха Іраку

10 красавіка Арменія, Беларусь, Казахстан, Кіргізія, Расея і Таджікістан зладзілі сумесную камандную трэніроўку състэмамі СПА. Для стварэнняўных становішчаў, набліжанага да баявых умов, задейнічалі больш за 50 самалётаў і штурбалётаў.

Ірацкія інтелектуалы крытыкуюць ЗША

У этэры тэлеканалу «Аль-Джазіра» мастак Ніда Казем, археоляг Талеб Багдадзі і гісторык Хашэм Ях'я Маліх асудзілі «стварэннеўнікіў, якія спрыяюць рабункам і бізнесу». Яны бачаць у гэтам не бяспеку «энтэчэннаўнікіў». Багдаду як гісторычнага, культурнага да ісламскага цэнтра».

Хведар Карапенка: Чалавек-лічыльнік

Стваральнік першага беларускага інтэрнэт-лічыльніка і катаёгу «Акавіта» (akavita.by) Хведар Карапенка мае 28 гадоў. Ён нарадзіўся ў Жодзіне, скончыў БДУР.

Апроч тэхнічнай мае за плягімі музычную адукцыю — школу па клясе флейты, таксама грае на гітары. Музыка, музычныя сайты — ягонае хобі. Цяпер ён робіць інтэрнэт-сторонку, прысьвечаную беларускім бальным танцам.

«НН»: З чаго пачыналася Ваша інтэрнэт-жыцьцё?

Хведар Карапенка: Першы сайт, які я стварыў, прысьвячаўся мультфіلمу «Кароль Лейб». Гэта быў першы поўнаметражны мультфільм, які

я ўбачыў. Ён мне вельмі ўразіў. Сайт мой праіснаваў год-паўтара, а потым у выніку аварыі сапаваўся вінчэстэр з інфармацыяй.

«НН»: Калі гэта было?

Х.К.: Гэта было ў 1997-м, калі налагу сайту па-беларуску яшчэ не існавала. Былі толькі расейскамоўныя карпаратыўныя сайты — буйных кампаній, якія мелі доступ да Інтэрнэту: «БелХард», «Адкрыты кантакт» і інш. Агулам я быўш за два дзесяткі.

«НН»: Выходзіць, што Ваш сайт пра гэты мультфільм быў першым беларускамоўным...

Х.К.: Так. Прынамсі, я пра іншыя такія іх ведаў. Калі нехта мне давядзе адвартнае, я буду рады.

«НН»: А як звязвалася «Акавіта»?

Х.К.: Мне было цікава, колкі чалавек вазірае на маю віртуальную старонку. Але не было такога «лічыльніка», які бы мне задаваліў. Былі простыя сістэмы, якія

толькі лічылі колькасць наведнікаў: адзін, два, трох, чатыры, пяць... А мене гэтага было мала. Я хацела ведаць, хто і з якой мэтай наведвае сайт. І таму пачаў шукаць інфармацыю пра разныя сістемы статыстыкі. Па-глядзеў, як робіцца такія сістэмы на Захадзе. Пачаў рабіць сваю «лічыльніку», а потым апублікаваў на сایце гэту статыстыку. Людзі наведвалі, гледзелі, адзін чалавек нават даслаў ліст: добная, маўляў, статыстыка, хачу сабе таксама паставіць такую сістэму.

«НН»: Чаму «Акавіта»? Так у нас за часамі Рэчы Паспалітай называлі гарэлку (ад лацінскага «aqua vita» — «жывая вада»)...

Х.К.: Мне гэта слова трапіліся ў книзе Ірыны Шкрабы «Самабытнае слова». Даваць нейкую банальнае імя кшталту «Супэрстарт» дужа не хацелася.

«НН»: А якія паслугі пранапуне «Акавіта»?

Х.К.: Уладальнік сайта можа ўбачыць, колкі наведнікі было ўвогуле, з якіх яны краінаў. Ёсьць статыстыка за дзень, тыдзень, месяц; скла-

дающа графікі наведванняў і г.д.

«НН»: Ці ёсьць у Вас яшчэ якія-небудзь праекты?

Х.К.: Сайт, прысьвячаны «Песьнярам» (pesniary.com). На сённяшні дзень там — самая поўная інфармацыя пра «Песьняроў». Ёсьць вельмі рэдкія записи 70-х, зробленыя праста на канцэрце. Вядома, якасць ія лепша: што можна было записаць на савецкі магнітафон і на савецкую стужку?..

Вакол сайта нават утварылася ўжо свая супольнасць, завітаючы туды бывшыя «песьняры» — з Амрыкі Анатоль Каашапараў, Валянцін Бадзяраў з Нямеччыны.

«НН»: Музыка — гэта другое захапленне?

Х.К.: Так, у мене ж музычная адукцыя. Тое, што я граю на флейце, мене прыдалося, калі я хадзіў калідзаў з гуртом Ірыны Мазюк. Я ў іх граў на дудзе, якую вельмі хутка асвоіў.

Гутарыў Адам Воршыч

З Інтэрнэту — на дурня

Што можна атрымаць у Сеціве задарма ці амаль задарма? Найперш інфармацыю. У Інтэрнэце безыліч дармавых базаў звестак. Архівы тэкстаў, курсы валют, расклад руху цягнікоў. Можна карыстацца энцыклапедыямі, «съцягнучы» на свой кампютар патрэбную кніжку, фота, песню, фільм, гульню.

Яшчэ ў Сеціве процьма дармавых кампютарных програм. Сайты кітаптту www.sharewareplace.com пропануюць праграмкі, якімі можна карыстацца толькі позын час (30 дзён) іі запусціць вызначаную колькасць разоў. Паслы праграма запатрабуе плаціць за дадзеную карыстанніне іі аўтаматычна выдаўцам з кампутара. Некаторыя будуть працаўніці і дадзелі, іншыя — якімі-небудзь аўтаматычна «нагадваючы» аб рэгістрацыі альбо губляючы функцыі.

Мы не парушаем закону, калі «съцягнівам» праграмы. Мы парушаем закон, толькі калі заладоўваем праграму бяз згоды ўласніка праў вой альбо працягаем яе выкарпастынне наступерак умовам ліцензіі. Shareware — гэта якраз праграмы, якія можна ўсталёўваць бясплатна з пэўнымі (часавымі альбо функцыйнымі) абмежаваннямі; інакш какучы — умоўна бясплатна праграма з забесьпічэннем. Ёсьць яшчэ freeware, цалкам бясплатнае. У Беларусі пакупу не было выпадкі, каб судзіць за карыстанніне пірацкімі прадуктамі, але ж некалі прыйдзе такі час.

Дыскі, касмэтыка і анучы

Нащот плаціць за дыскі ю касэты, калі можна «закачваць» іх зъмесьці-

ва на свой кампютар задарма? У Сеціве тысічы сайту з архівамі музычнай прадукцыі розных жанраў і на памкай. Самыя галоўныя які павінен наведаць кожны музычны фан, — www.mp3.com. Беларускія песьні «вісіць» на кініл.com, на сайтах музыкаў на хатніх старонках...

Можна атрымаць дармавы CD, замовіўши яго ў Сеціве. Зайдзіце на любы шукач і напішыце: «free CD». Атрымаце купу адresaў. Ад сябе прапаную: www.peoplessound.com — там шмат прыстойных запісаў. Замоўлены «дармавы» дыск прыйдзе поштай, за паслугі якой давідзеца запісці. А гэта дорага — пасылка да вас дызайнер.

Якай карысыць даваць нам гэтулькі ўсяго задарма? Па-першым, мы прывучаецца наведваць позынныя месцы ў Сеціве. Па-другое, інфармацыя пра нас трапляе ў разныя базы звестак. Замова дармавых прадуктаў іх паслугаў не абыходзіцца без запаўненых «пэрсанальнай анкеты». Не зъдзіўляйтесь пасылкай рэкламным лістам на свой электронны адрас. І гэта — у найлепшым выпадку. Практычна любая дармашчына аберненца наваламі спаму, непатрэбнай вам бясплатнай

рэкламнай рассылкі, а які халяўшык-пачатковец вельмі праста можа наўратыць на сайт з поўным асартыментам апошніх вірусаў.

Заробак у цэнтах

Можна ў Сеціве нават зарабіць, падпісаўшыся на рэкламныя электронныя дасылкі. Атрымліваеся рэгістрацыйны нумар — і чытае сабе рэкламу, запаўняй анкеты, што дасылаюцца на твое скрынку. Але тута трэба працаўваць — звычайна плаціць некалькі цэнтаў за дзесятак прачытаных рэкламаў і запоўненых формай. Плата за падлучэнне да Інтэрнэту зъесьць ваш «зэрбак». Дай грошы за прагляд рэкламы атрымаць цякка. Задаралася, што сайты рэкламадаўцаў зачыняюцца раней, чым надыходзіць час разълівача.

Транянская коні

Сядроў шматлікіх дармавых праграмаў, што можна знойсці ў Інтэрнэце, ёсьць і spware, і гэтак званыя трайныя, ішпегі. Trojan — шкодная праграма замаскаваная пад карысную (як бомба замаскаваная пад электрамікрос). Spyware — код, скаваны ў некаторых праграмах, які поўнай зъбірае інфармацыю пра ваш кампютар ды адсылы камусы.

Іны перасылаюць звесткі з вашага кампутара ў адмысловыя фірмы,

што зўялося стварэннем базаў звестак. Праграмы-ишпегі могуць

падглядзаны за нашымі інтарэсамі, фіксаваць час блуканья ў Сеціве. Могучы нават дасылаць сваім гаспадарам усе тэктавыя файлы з вашага вінчэстэра. Таму, перш чым «закачаць» дармавую праграму на свой кампютар, трэба дэсяць разоў падудзанаць.

Шпегай можна знайсці й выдадзец з дапамогай адной з наступных праграм: Spychecker (<http://www.spychecker.com/spychecker.html>), Ad-Aware (<http://www.spychecker.com/adaware.html>), Silencer (<http://www.spychecker.com/silencer.html>). Невядома толькі, ці гэтыя дармавыя ахойны праграмкі таксама за намі не падглядзаны.

А найлепш мец проста добрую анатыўрускую праграму. Яна для таго й зайнайсі кучку магбайтай на дыску, каб ужо на стады захаванні падазронай праграмкі напісаць што-небудзь палахлаві і выдаць яе тут жа. А калі тая праграма хоча сама ўсталявацца з Сеціве — уяўкайце хутчэй з таго сайту! (Прайда, часам браўзэру неабходна ўсталяваць «заплатку», альбо нейкі дататак для карэктнай працы.) Інчай — блакітны/чорны экран, здохля мышы, непрытомная клявіятура і адзіна магчымая кнопкі «рэзэлт», якую давідзеца націскае, не ўжыючы нават, што там запісалася на твой харддыск і чаго пры пераэргуцыі я нзойдзе на ім твой камп'ютар.

Руслан Равяка, АЧ

Я К У І Н Ш Ы Х Пашпартызацыя on-line

Ужо праз трэх гады палякі будуть мецмагчымасць пра Інтэрнэт падаць заяву на атрыманнне пашпарта, пасыльчыкі асобы, аформіць 70 іншых справаў. Гэтыя праект будзе каштаваць 100 млн. зёру ў год, аднак судзіносны затрат

да эканоміі ў выніку ўкаранення праграмы — 1:10. Укараніць систэму плянунеца цягам трох гадоў, аднак падатковыя разылкі on-line для юрыйдyczных асоб зробіцца доступнымі ўжо пад канец гэтага году.

Узяўся за гуж — не кажы, што ня Буш

Расея складае анэктоды пра вайну

У Москве апошні піск — анэктоды пра вайну ў Іраку. На расейскім інтэрнэт-сайце aneckdot.ru нават стварылі адпаведную тэматычную рубрыку. Нават рэспектабельныя «Ізвестія» 1 красавіка надрукавалі падборку найлепшых показак.

Ні ў палякай, ні ў немцаў, ні ў беларусаў такога выбуху творчасці крылавыя канфлікты не выклікаю. А ў расейскай кухні эпізод — штурм Ум-Касру, захоп багдадскага аэрапорту, выкарыстанне жывёлаў для размінавання — нараджадзіў новыя анэктоды. Показак застасаца ў Расеі прадуктўным і жывым жанрам. Хоць корпус клясычных жартуў савецкага часу застасаца непераўзызеным.

У многіх «ірацкіх» показаках заменены толькі імены да географіі.

Які начын кашмар Буша самы страшны? Кітайцы прымываюць іслам і выпраўляюцца бараніць Ірак у якасці шахідаў.

сало любіш, душмане?» — «А хто ж іго не любіть?!» — адказвае той. Сёлета атрымала на архіі ўкраінскай супрацьпаветранай абарона:

Пасля таго як пачаліся вылеты Б-52 на Ірак, усе вучыны украінскіх СПА былі адкладзены на наплывы тармін асабістым загадам прэзыдэнта Кучмы.

Хімбатальён, дасланы Кучмам у Кувейт, расейскій жартайкі абсмакалі дазваныя. Але як ісце тыя показкі для друку. Гумару ў іх малаўта, затое кісанфобіі — звыш меры. Спраўды, у Расеі ніякія могучы зымірніца з тым, што Беларусь і Украіна — незалежныя. Таму ў анэктодах беларусы застаюцца людзьмі не з найлепшымі інтэлектуальнымі здольнасцямі.

Беларускія навіны: «У Насіры амэрыканскія марсікі пехаціцы знайшлі склад аўтаматаў з маркіроўкай: «Зроблены не ў Беларусі». Гэта цалкам пацьвярдждае пазыцыю Адміністрацыі прэзыдэнта...»

Ды аўтаматаў у Беларусі ні роўніць. Прынамсі, легальная.

«Садам Хусэйн — гэта ўвогуле не імя, а воінскае званыне, таму ў Іраку ня могуць зразумець, які менавіта Садам Хусэйн патрэбен амэрыканцам».

Збірае неяк дэвайнікоў Садама ірацкі міністэр абароны і кажа: «Есьць дэльве навіны — добрая і дзяніная. Добрая — пасля аўтамата Садам застасуяў хывы. Дзяніная — яму адварвала руку».

Жывучасць Хусэйна спарадзіла «вэрсію», што спарадзіася яго імя — Дункан Маклауд... У паўночнай з Галівудам нават Пэнтагон адпачывае. Яшчэ трохі Галівуду:

Ангельскія салдаты на знак міраплоўбасці зімнілі каскі на барты. Амэрыканскія камандаваныя таксама вырашила не адстасваць. Паводле «Асаўшыўтад Прэс», у Кувейт на амэрыканскую вайсковую базу прыйшоў спэцрэйсам самалёт з 30 тыс. касцюмамі Бэтмена.

Дасягненні навукі:

Навукоўцы адшукалі ген вайны з Іракам. Перадаеца па мужынскай лініі. Прозычна сім' пакуль не абвішчаеца.

З зводкі амэрыканскага Інфармбюро: «Тактыка ўжывання дольфінаў-сапёраў у пустыннай апраўдала сябе толькі частково».

Лёгкі жарт з амэрыканскаса прапанды:

Праз памылку амэрыканскага пілёта была скінутая бомба з атамнай боегалоўкай на пазыцыі дывізіі брытанскіх войск. Як паведамляюць

высокапастаўленыя асобы ў Пентагоне і брытанскім Міністэрствзе абароны, у выніку інцыдэнту было паранена сем ваеннаслужбовуцай Вялікай Брытаніі.

От што выходзіць, калі спалучыць рэкламу пральнага парашку з тэлевінавінамі:

Вы ўсё яшчэ ня ведаеце, што такое дэмакратыя? Тады мы ляцім да вас!

Фоткі Буша, аздобленыя гэтым надпісам, імгненна разыяліся ў Інтэрніце. Адну паказалі нават у наўгародскіх АНТ.

У шматлікіх показках пра Буша гумар як такі часцьлю адсутнічае. Ягоны вобраз не парадаўшыць з Рэйганам савецкіх показак. Той амаль зайдзе «працаўнік па пары» з генескім СССР — і не вядома яшчэ, чо быў горшы.

Зрэдку ў анэктодах зьяўляеца Пуцін.

Набліжаюча прэзыдэнцкія выбары ў ЗША. Вайна ў Іраку зацінгнулася, Садам не зліў. Быў вырашыў мірыца з Пуцінам. Сустракаюцца. Буш: «Уладзімер, як Вы ўсё-такі здолелі прыстрыніць тых тэрарыстаў з Чачні?» Пуцін: «Пабягаў іх мачыць у сарцы». Назаўтра Буш напрасіў зімісціць вывіты Хусэйна і бен Ладана на пісару па прыблізілі Белага Дому.

Хтось напісаў, пераймаючу Рамзая з стылістыкай, ці слоўцу «Прект Мазай», у якой распаўядается пра цяжкія бітвы артыкалагаснае кааліцыі ў складзе «USAстых заліў» і марсікіх вожыкай у раёне вёскі Ум-Касранаўка і А-Басранаўка.

У кожным жарце ёсць доля жарту. Большасць жарту — адкрыта антыамерыканскія. Анэктоды, расчыненныя на фобіях і комплексах, як разъведзеная ў аддзеяне таблетка салодкае нянявісы, дапамагаюць людзям забыцца на свае надзейныя праблемы. Цы то яны чистыя прадукт прапандыі расейскіх СМИ, ці то частка гэтага пропаганды? Невядома, на-колкі да стварэння пляскатых «канвэрзных» показак пра Ірак, якімі загружаны расейскі Інтарнэт, прыкладлі руку спэцслужбы. У савецкі час яны таксама рабілі. Тэхнолёгіі захаваліся. Але як ісце показкі «замуленыя». Трапляюць, як любіць пісаць фальклірысты, і сапраўдныя дыяменты самароніі:

У высакоронным чачэнскім ауле джыгіт кажа расейскаму рабу: «У мене сэнія сын нараджадзіўся. Скажы, пра што марыш, — зрабіў». Раб падумаў і кажа: «Хачу, каб амэрыкасай палерпі з Іраку!»

Сяргей Мікулевіч

Ёсць і старажытнейшыя рэчы:

З дэйнінка ірацкага партызана: «Панядзелак. Мы выбілі амэрыканцаў з Ум-Касру і захапілі нафтавыя вышкі. Аўторак. Амэрыканцы захапілі Ум-Каср і нафтавыя вышкі. Серада. Звяяўліся службкі бясіек «Лукоіл» і вынішаля на землі амэрыканцамі пустэльно...»

Згадаеце показку пра савецкіх партызанаў, немцаў і лесьнікі? У падноўленым выглядзе яна выдатна ілюструе расейскі эканамічны інтэрас у Іраку.

На якія зоны падзеляць Ірак пасля вайны? АІ-76, АІ-92 і АІ-95.

Часам у «кнастальгічных» показаках адбываюцца не мханічныя падставы-ноўкі розлію, але пераесніванне минулага. Хоць бы ірана-ирацкага конфлікту, калі ЗША дапамагалі Хусэйну:

— Містэр Буш, цi маецце Вы доказы таго, што Ірак валодае зброяй масавага зыншчыння?

— Вядома, мы збераглі разыўковыя чэки.

Украінцы, не вылятаць!

Згадайма показку часоў савецка-аўганскае вайны: салдат з Украіны пытасе з свайго акону ў ворага: «Ти

старонка вершаванага радка

Падведзеная вынікі традыцыйнага літаратурнага конкурсу для школьнікаў «Я маю твор...», што ладзіцца ў рамках акцыі «Дзень Зямлі». У конкурсе ўзялі ўдзел больш за дзве тысячы аўтараў. Дваццаць фіналістай будуць запрошаныя ў Менск, дзе 25–27 красавіка адбудуцца майстар-класы, выступы й узнагароджванье пераможцаў. Зъмяшчаем тут вершы фіналістаў-пастаў.

Андрэй Хадановіч

Аляксандра ПАПКОВА

* * *

Вы ціхенка прайшли па майм непрыкметным жыцці,
Як праходзіць уранын ад цёмана ночы трывога.
Бессэнсноўна кранаю зямлю — і ду ў забыцці,
Мне бясконцай і цвёрдай цяпер падаеца дарога.

Зынкілі Вы, адчынішы звычайнную сутнасць зямлі
І надаўшы сучгучнасць асеньнім самотным імгненням.
Рачаінасць — ціхар для мяне. Я згараю ў агні
Разам з мрояй сваёй, разам з смагаю вечных імкненняў.

Вы пакінулі ўсё... Ваши крокі закрасылі іншыя дні.
У душы прыкры эмрок, безвыхадная сутнасць пытанняў.
Мне б яшчэ раз пабачыць глыбокі празрыстыя вачэй прамяні.
У сувядомасці боль ад халодных, маркотных расстанняў...

Вы ціхенка прайшли па майм непрыкметным жыцці,
Вы герой для мяне. Вас чакае паўсюль перамога.
Бессэнсноўна кранаю зямлю — і ду ў забыцці.
Закаханая ў Вас, я маўкліва імкнуся да Бога.

Ліда

У душы маёй агонь гарыць,
І на буду я зважаць на моды.
Я па-беларуску буду гаварыць
Кожны дзень, усюды і заўсёды!

— Я хачу купіць вось гэту рэч...
Прадавец мне дзіўна пасымаеца:
— Чтобы говорить, нужна нам речь,
Она не продается и не покупается.

— Ці ж Вам, даросламу, ня сорамна маніц?/
І як Вы мне слухніце у вочы можаце?
— Вы что!.. Притягівать?.. Маніт?..
Зачем по пустякам мене тревожіте?

— Скажу я Вам, працуеце Вы блага:
І прадаўцом Вы быць на здолбыны!
— Конечно, делаем мы всё во благо,
И покупатели у нас довольны!

— Усё! Скажэце Ваша прозвішча!
На Вас хачу я скагу напісаць!
— Нет клички у мене, нет прозвіща...
Не знаю, что еще сказать...

Багдановіч, Колас і Купала,
Караткевіч, Куляшоў і Цётка...
Прачытала, ўсё асэнсавала:
Я ўсё роўна буду патрыёткай!

Ліда

Вольга АНІКІЕВІЧ

ДождЖ ВЯСНОВЫ

ДождЖ заблішчай мокрым асфальтам,
дарожкамі,
замутнёй бруднай вадою ў лужынках.
Гэта ён, нібы дзіці з пухлымі ноккамі,
ходзіці па сьвеце, над зямлём кружыцца.

Ён размаўляе з дрэвамі і з палімі,
ён баіць ім казкі хмарныя.
Гэты дождJ, які доўга звініць начамі,
нашаі справы сур'ёзныя робіць марнімі.

Гэта ён змывае ўсе брудныя думкі,
ас্বяцягле патроху зямлю і неба;
я чамусыць шукаю ў дажджы паратунку.
Мо таму, што ён мне пахне хлебам?..

Луканская, Віцебшчына

Марыя ВАЛЫНЕЦ

* * *

Пазаві ты мяне падрадвесні,
Жайрукоўва песнай эмані,
Каб пачуцці энou уваскэрэслі,
Каб вярнуцца ў лепшыя дні.

Пазаві ты мяне ў лета,
Сыпелым коласам паказычи,
На паліянах сунічных, съветлых
Пра каханыне сваё нашапчи.

Пазаві ты мяне ў восень,
У сплатканыя бяссонныя начэй,
Дзе ў калматых аблоках просьні
Свіецці зынікамі любых вачэй.

Пазаві ты мяне ў зімні
Дзень, што з лёгкім марозам прыйшоў.
Стане гукам любага імені
Звон апалах са стрэх ледзяшоў.

Пазаві ты мяне ў жнівень,
У знаёмства салодкі міг,
Дзе съязжынка мік намі двамі
Стала съежкаю на дваіх...

Валейка

Алена ШМЫІК

Глушэц

Глушэц каменчыкі глытае,
Глушца вясной жайрук пытае:
— Скажы, ці шмат ад іх карысыц?

Шукаў бы чарвякоў у лісці!

Глушэц матляе галаўо:
— Люблю пупышкі і хвою,
А як дабаўлю галькі съvezай,
Дык лепш засвойваеца ежа!

Глушца жайрук ўшчувае строга:
— І ўсё ж на ёй бы ты іх многа!

Бо ад цяжару, што глытаеш,
Занадта нізка ты лятаеш!

Ноты

У музычнай школе
Зайчык дзень прабаў.
— До, рэ, мі, фа, соль, ля! —
Ноты ён вучыў.
Потым ля загону
Рвай стручкі да трох
І съпявай натхнёна:
— До, рэ, мі... гарох!
Заберазь, івейшчына

Цемрык ВЕЛЕТ

* * *

Калі разумеаш, што папера —
таксама прастора,
адчуваеш сябе халерна
нэрвова.

Менск

Уладзімер ЛЯНКЕВІЧ

Страліць

Мой горад такі прыгожы,
Што хочацца скончыць на яго,
Пацалаваць атручаны асфальт,
Расьцекніць па вуліцах,

Потым вірнуцца назад

І напісаць аб пачуцьцях...

Менск

Але НАВАГРОДЗКАЯ

Патрыётка

Багдановіч, Колас і Купала,
Караткевіч, Куляшоў і Цётка...
Прачытала, ўсё асэнсавала:

І сказала: «Буду патрыёткай!»

У душы маёй агонь гарыць,
І на буду я зважаць на моды.
Я па-беларуску буду гаварыць
Кожны дзень, усюды і заўсёды!

— Я хачу купіць вось гэту рэч...
Прадавец мне дзіўна пасымаеца:
— Чтобы говорить, нужна нам речь,
Она не продается и не покупается.

— Ці ж Вам, даросламу, ня сорамна маніц?/
І як Вы мне слухніце у вочы можаце?
— Вы что!.. Притягівать?.. Маніт?..
Зачем по пустякам мене тревожіте?

— Скажу я Вам, працуеце Вы блага:
І прадаўцом Вы быць на здолбыны!
— Конечно, делаем мы всё во благо,
И покупатели у нас довольны!

— Усё! Скажэце Ваша прозвішча!
На Вас хачу я скагу напісаць!
— Нет клички у мене, нет прозвіща...
Не знаю, что еще сказать...

Багдановіч, Колас і Купала,
Караткевіч, Куляшоў і Цётка...
Прачытала, ўсё асэнсавала:
Я ўсё роўна буду патрыёткай!

Ліда

Вяялета ПАЧКОЎСКАЯ

* * *

Зіма ня золата, і сынег не павуціна,
А я гляджу ў акно, чакаю — раптам зь неба,
Танцуючы з імпэтам тарантэлу,
Уладзе мік белых кветак хойты ліст.

Няма. Зіма. Ізноў прыйшла зіма!

А я яшча не далюбіла восень,
Не дапісала вершаві ў на мокрым лісці...
Не разыўтаўшыся, пайшла...

Зіма... Ня восень,
І золата ніяк ня стане срэбрам,
А срэбра — золатам... Як ні чакай таго, ніяк!
Зіма... Сынег — белы, злы, халодны, цвёрды...
Мы ж з восеньню ўздыююх паплачамі вадкім.
Пардон, цяпер адна...
Адна.
Зіма.
Кастрыца, Барысаўшчына

Алена ПЯТРОВІЧ

* * *

Праз сіні дым,
Праз сотні вымірэньні,
Праз цёмныя цены пакінутых дарог,
Праз гаслы дзень у чорных сутарэньях,
Праз страх, што зноў прыходзіць на парог,
Праз стражчынія ветразі надзея,
Праз брудны сынег, жабрацкую вясну,
Праз згадку,
Праз балочныя падзеньні,
Праз крах ілюзій, заканчэнні сну,
Праз мірэяды твараў палаглых,
Што хочуц уступіць у небыцьцё,
Нам усыміхацца будзе сарамліва
Ўсяяладнае, бяздонае жыцьцё.
Віцебск

Руслан САЛАВЯНЧЫК

Салавейка

На радзіму прыедэз, дзе лясы не заснулі —
І шумяць, і плююць і вясной, і зімой.
Цябе з цёплай усымешкай супстрэнць бабулю,
Скажа кожнасць зіх: «Салавейка ты мой...»
Хай на стаўі ты зімі смалістыя зрубы,
На сібі і жніве не хадзіць талакой,
Зімі хлеб ты на пёц, але добрыя губы
Сьветлая кожуць табе: «Салавейка ты мой...»
Як лясныя пажары, ішлі чужаніцы.
Кожны колас у полі аблмысць крэвей,
Ды пльтоў і ў барох, і ў блакітных крыніцах,
Нібы сонца прамені: «Салавейка ты мой...»
Мой народ не памрэ, у вікох не растане,
Мой народ будзе кроіць хадой маладой,
І паклоніцца хлебу, як сонекі ураныні,
І супстрэне сыноў: «Салавейка ты мой...»
Случына

Уладзімер НАВАГРОДЗКАЯ

ПРАЎДА!

Лукашэнка спаліў ШКОЛУ

Гэта адбылося ў ноч з 5 на 6 красавіка ў вёсцы Хутар Светлагорскага раёну. На шчыльце, пажар на меў такіх жахлівых наступстваў, як у Якуціі да Махачкале. Агонь выпалі толькі першы паверх двухпавярховага будынку, дадзей яму распаўсюдзіца не дала.

Пажар учыніў жыхар гэтае вёскі Аляксандар Лукашэнка. Раней ужо судзімы за зладзеўства, ён прац пабітае акіно ўлез у сталоўку, скраў відро павідла да вядро згушчанага малака. Камптарную кліксу злачынца адчыніць ня змог. А пажар узімк таму, што злодзеў сцяўціў сабе, запальваючы шматкі паперы.

Цяпер настаўнік і вучні Хутарскай сярэдняй школы рухтыюць ся да рамонту.

Вадзім Болбас, Светлагорск

ЖАРТ

Чэсны Ахотнік Жэлает Зашчыціць Бедных Сідзячых Фазанау.

АР

З КАМПЭТЭНТНЫХ КРЫНІЦ

Адзін знаёмы міністэрскі чын паўшэптам распавяў у калідоры: «Прыслалі запрашэнне на сход інтэлігэнцыі. Ведаю я гэтыя сходы: на аднаго інтэлігента — два кадастрысты. Потым зациягоюць. Адпісаў сакратарыцы «Вдело».

В.В.-к., Менск

ЦЫТАТА

У здаровыім нутры — здаровыі сэнс

Калі раней выкладаньне эканомікі было вольным, дык цяпер некаторыя начицуць азірацца... Аднак я спадзяюся на здаровыі сэнс і здарове нутро нашых прафесараў.

Станіслаў Багданкевіч, naviny.by

• НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ •

Бугаёў Да. **Максім Гарэцкі.** — 2-е выд., выпраулен., дап. — Менск: Беларуская навука, 2003. — 239 с.

Першы раз этая книга пабачыла съвет яшчэ ў 1968 г. і на той час была адзінай манаграфічным нарысам, у якім разглядаюць творы даробак «крымалагічнага» аўтара. Перавыданьне дапоінена раздзелам «Алічана юнцыём», дзе аналізуюць творы М.Гарэцкага, замоўчаны ў 60-я. Чана книгі — калі 1500 руб.

Падкошы С. **Беларуская думка ў кантыкескіх історыях і культуры.** — Менск: Беларуская навука, 2003. — 316 с.

У выданыне ўшыўші артыклы, прысьвечаныя беларускай філэзофікай, грамадзка-палітычнай і прававой думкай XI—XVIII ст. Асноўная ўвага звернутая на перыяд Адраджэння і да Рэформаціі. Чана выданьня — блізу 3600 руб.

Пётра Сергіевіч. **1900—1984 г.: з прыватных калекцій у Польшчы.** — Каталёў / Беларускія культурніе таварысты «Хатка»; Беларускія гісторычныя таварысты, Рэд. А.Глагоўская. — Беласток.

У калідорынам альбоме — 116 твораў Пётра Сергіевіча, адшуканых рэдактарствам у прыватных зборах Польшчы. Таксц — на беларускай, польскай, літоўскай і ангельскай мовах.

Славянскі съвет: **Крыніца:** Літ.-мастац. і грам.-паліт. часопіс. — 2003. — № 2.

Березак Васіль. **Афганскі смэр:** **Очерк неоконченай вайны.** — Наваполацак, 2002. — 54 с.

Нарыс у дынамічным, напружаным стылі рас-

Выстава Міхася Басалыгі

У сінегорскай карцінай галерэі «Традыцыя» адкрылася персанальная выставка графічных работ Міхася Басалыгі. Найперш гэта партрэты знакамітых гістарычных асобаў. З палотнаў глядзіць Рагнеда і Скарэйна, Ягайла і Вітаўт. Эфураўская Палацкая, Лей Сапега, слуцкія Алеськавічы. Другую частку выставытвораў складаюць батальнія палотны: «Бітва на Нямізе», «Бітва пад Грунвалдам», «Бітва пад Воршаі»... Прадстаўлены таксама графічныя ілюстрацыі да пазымы Янкі Купалы «Курган». Асноўна варта адзінчыца, карціну «Трагедыя Сафіі Палацкай». На палатне — ашалася да гарэлкі рабескі цар Пётр I з сваім хеўрой сяч шаблямі звязаўшы ў храме Святой Сафіі.

Дарэчы, адзінчыца гадоў таму галерэя «Традыцыя» адкрывалася персанальнай выставай Аляксія Марачкіна.

Вадзім Болбас, Сінегорск

«НН» дзяякуе за падтрымку Міхася Лужынскаму з Сыднэю (Аўстралія).

У артыкуле «Трагедыя ў фантастычных апавяданнях («НН» №14) замест «Генадзь Даўдыдзька» трэба чытаць «Генадзь Аўсянікаў».

Перад Радаўніцай

19 красавіка адбудзеца прыбіраныя старажытных менскіх могілак XVII ст., якія заходзяцца побач з быльм загаднымі домамі Ваньковічай, што між мястро «Маскоўскай» і аўтавакзалам «Маскоўскі». Падчас другой сусветнай вайны на тых могілках таемна халвілі забітых. Цяпер калі ях месціцца абсерваторыя. Узьць уздел у прыбіраныні, а таксама паслахуць гістарычную лекцыю Вікторыя Зычко.

У Віцебску ў гэты дзень будзе прыбіраць Старасэмінаўскую могілку. У Пінску 21 красавіка зробіцца парадак вакол Прыдарожнай капліцы XVII ст., якія пакуль не стаць на ўліку як помнік архітэктуры. Случкі збіраюцца 20-га прыбываць пахаваныі Альгерда Абуховіча, Яўгена Гучка і іншых беларускіх дзеячоў на мясцовых могілках. Дадатковую інфармацію пра гэтыя асобы можна атрыманы а па т. (8-029) 663-29-51 (Ірина).

УДАКЛАДЕНЬНЕ

У артыкуле «Трагедыя ў фантастычных апавяданнях («НН» №14) замест «Генадзь Даўдыдзька» трэба чытаць «Генадзь Аўсянікаў».

• КОНКУРС «НН» •

Чаму Абраўла Прасіла Жаўнеру Знахарку Біць Скарабею Фуфайкай?

Чыжыкі Прынёс/Аднёс Жаўруку За Балота Смачны Фізіаліс.

Вольф Рубінчык, Менск

Човен, Поўны Жабак, Зноўку Бусел Сурыйкам Фарбре.

Чародка Пярэстых/Аднайных Журботных Зяюлікі Баліса Сумнага Філіна.

Чапляя Патэльню Жалезную Звярнула! Баржджэй Сыцілі Фартух!

Андрэй, Таня, Ульяна да Ганна Коржычы, Гомель

Саму Adčajavačca (Pieražyvaje) Žak? Zabrudziu Bo Šviatočny Frak.

Karcavy, Miensk

Чарцяка Аб'явіцца/Прыкідаўся Жаніхом, Завадіў Бабу Сінім Фартухом.

Аnton Бубала, Верхнядзвінск

Чаму Павінна/Абавязана Жыгучкі Зубраня Баяцца Сярод Фіялак?

Zymicer Dlyxt, Vičebsk

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Генадзю Л., В.С. зь Менску. Праблемы гэтыя не жыхціцца. Больш жыцця, хлопцы!

Юр'ю К. з Ворыні. Многа пішаце пра то, што жыць цікава. А каму калі было лёгкага? Вашы справы аўвіяраюць Вашы слова. Вы знаныя чалавек, жывіце так актыўна, што нікто не павешиць пысмістичнаму падліку Вашага допісу.

Аляксандру М. з Віцебску. Ваш экспурс у гісторыю горшай не газеты. Пратаніце яго якому гістарычнаму часопісу. Пераканвай чытчоў «НН» ў нынігадніці для Беларусі «адзінага бруха» з Рассеі — лішне.

Уладзімеру Я. з Маладзечна. Ваш ліст перадам Радзе Сходу інтэлігэнцы.

Сержуку Валяру з Менску. Не бяды, што не Ѹдаюцца вершы. Пастаўце сібё ў сцягнаны Кушала, побач з якім пісала Арсеньева.

● ПРЫВАТНЯЯ АБВЕСТКИ ●

ПРАЦА

Французская мова: пераклады, кантрольныя працы, кансультаты. Т.: (8-029) 752-38-33

Польская мова: пераклады, кансультаты, запаўненне анкет, CV, ракамінды. Т.: (029) 750-67-95

Праца для студэнтаў. 2 разы на тыдзень у волны час. Т.: 285-00-00, а/я 14736, Таіца

Праца для ханчын. 2 разы на тыдзень. Бесплатнае наўчанне. Т.: 207-00-00, а/я 20819

ВІТАНЫ

Віншую ўсіх, хто служыў у войсках СПА! Алег

Наталья Фурс шыра віншуць з Днём нараджэння мужа і азэц. Мы ціце моіна любім!

Віншую Беларусаў з Віладжем! Хлеба і віна для вашага стала! Рыгоравіч

Віншую Беларусаў з галоўным сцяватам! Христос уваскрас! Справады ўваскрас! Уніят

Вітаю Беларусаў! У дзені сцяватам! Христос уваскрас! Грамадзянін БНР

Вітаючы! Прывітанне з «Купалінкі» з-пад Менску! Наталья

КАНТАКТЫ

Вельмі хачу прычыць кнігу «Беларуская нацыянальная ідэя» і «Дарога праз Купалы». Можа, хто дапаможа? А/c 714, 22120, Барысав-1, Алег

Цікава, а як звяць сп. Булгарава? Бачыў зварынты: Валерій, Валерка, Аджахы, калі ласка

У Купалінкім сквэрі 20/17 красавіка а 13-й адбудуцца літаратурныя чытанні. Запрашаем усіх прыхлынка беларускага слова.

Урагаў! Месца збору менскага Маладоза фонту зімніх дзял. Тэлефон для дэведак: 239-65-26 (Павал, Алякс), 232-54-58 (Зміцер)

Ці дзеяйчай яшчэ Gega Ruch? Калі так, што ў вас новая? Чему не адказваеце на пісты? Алег

Усіх сумлінных асобаў заклікаю да паслапага складання «Чорнае кнігі злчынства схімы» (праваслаўя). Звесткі прымо друкаваныя і лічбавы. Т.: 247-13-40. Запрасце пані Скіргайль

Юр'ю Хадыю моінай здрома салідарнасці! Антуны ворагам Слуцніцы, якія не хувяліць Святарынай Вайны — ганьба да жало! Ран Skirhalia Palaneck-Mackievič

Чалавечут відомымі сцяду ѿтвары, створаны рознымі народамі ў розныя часы. Прапануем Вам назваць сем фінаманскіх помнікаў, падзеяў, асоб і г.д., якія вылучаюцца народамі з сусветнай супольнасці. Дарадзеванніе ладзінія катадра этнолігіі й фальклорыстыкі факультэту народных культуры БДПУ імя Максіма Танка. Сылансіце све адказу ў карточкі ці пашыранай форме (пажадана з контактным тэлефонам) да 1 траўня 2003 г. на адрас: вул. Громава, 38—21, 220051, Менск. Т.: 274-04-72. Алеся Лозка

КНІГІ, МУЗЫКА

Новую кнігу Мары Вайцяйчук «Дад няйнасы» можна пабачыць на Управе БНО (ул. Варвашэн, 8) і набыць у кнігарні «Падлісныя выданні» (пр. Скарыны, 14)

ZBSB.org — сайт Элітавання беларусаў съвету «Бацькоўшчыны»

OLSA.ru — новыя беларускія мэдэяўлы, апошнія канцэрты, новыя фота

Кнігі — поштай — новыя: мультфільмы Уольта Дыснэя падбеларускай мовай на Управе БНО (ул. Варвашэн, 8) і набыць у кнігарні «Падлісныя выданні» (пр. Скарыны, 14)

Беларуская музыка з Марыяна Улагіна

Кнігі — поштай — новыя: мультфільмы Уольта Дыснэя падбеларускай мовай на Управе БНО (ул. Варвашэн, 8) і набыць у кнігарні «Падлісныя выданні» (пр. Скарыны, 14)

Часопісы «Роднае слово» за 1996—2001 г. прадам. 35 у. а. Т.: 274-45-64

Прыватная калекцыя экстрэмальнай музыкі збірае новых уладальнікаў. Ад Вас — капэрта са зірв. Вам — капелёр.

Славянскі сцялі Фартух!

Андрэй, Таня, Ульяна да Ганна Коржычы, Гомель

Чарцяка Аб'явіцца/Прыкідаўся Жаніхом, Завадіў Бабу Сінім Фартухом.

Аnton Бубала, Верхнядзвінск

Чаму Павінна/Абавязана Жыгучкі Зубраня Баяцца Сярод Фіялак?

Zymicer Dlyxt, Vičebsk

Чаму Павінна/Абавязана Жыгучкі Зубраня Баяцца Сярод Фіялак?

Зымір Дыліт, Віцебск

Чаму Павінна/Абавязана Жыгучкі Зубраня Баяцца Сярод Фіялак?

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Генадзю Л., В.С. зь Менску. Праблемы гэтыя не жыхціцца. Больш жыцця, хлопцы!

Юр'ю К. з Ворыні. Многа пішаце пра то, што жыць цікава. А каму калі было лёгкага? Вашы справы аўвіяраюць Вашы слова. Вы знаныя чалавек, жывіце так актыўна, што нікто не павешиць пысмістичнаму падліку Вашага допісу.

Аляксандру М. з Віцебску. Ваш экспурс у гісторыю горшай не газеты. Пратаніце яго якому гістарычнаму часопісу. Пераканвай чытчоў «НН» ў нынігадніці для Беларусі «адзінага бруха» з Рассеі — лішне.

Ладзімеру Я. з Маладзечна. Ваш ліст перадам Радзе Сходу інтэлігэнцы.

Сержуку Валяру з Менску. Не бяды, што не Ѹдаюцца вершы. Пастаўце сібё ў сцягнаны Кушала, побач з якім пісала Арсеньева.

Наклад 3706.

Нумар падпісаны ў друк 16.04.2003.

Замова № 2067.

Редакцыйны адрес: Менск, Калектарная, 20а/2а

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» аўтарызовая. 8 палос

Формат А2. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нісе адказнікі за звесткі ракамінды аўтараў.

Опшыт: 220050, Менск, а/с 537

Te/fax: (017) 284-73-29, (029) 13-32-32.

E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.bn.nu

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» аўтарызовая. 8 палос

Формат А2. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нісе адказнікі за звесткі ракамінды аўтараў.

Опшыт: 220050, Менск, а/с 537

Te/fax: (017) 284-73-29, (029) 13-32-32.

E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.bn.nu

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» аўтарызовая. 8 палос

Формат А2. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нісе адказнікі за звесткі ракамінды аўтараў.

Опшыт: 220050, Менск, а/с 537

Te/fax: (017) 284-73-29, (029) 13-32-32.

E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.bn.nu

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» аўтарызовая. 8 палос

Формат А2. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нісе адказнікі за звесткі ракамінды аўтараў.

Опшыт: 220050, Менск, а/с 537

Te/fax: (017) 284-73-29